

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput octavum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

Indic. libr. 1.
cap. 13.
Acofta, Hift.
Ind. libr. 1.
cap. 19.
Garcil. Hift.
Yncar, libr. 1.
cap. 3.

nio, viam in has oras instituisse Christophorum Columbum, Hispani cujusdam narchi indicio, cui nomen Alphonfo Sanctio ab Huelva. Hunc aiunt in Canariis, & Azoribus commercia agitantem, vento abrepta navi, ad longinquas terras & ignota litora appulisse, & reditus demum explorata via ac reperta Maderam pervenisse; & à Columbo, quem forte illic nactus erat, domi benigne & liberaliter exceptum, navigationis suæ commentarios & ephemerides, sic tanquam hospitalitatis munus, ipsi morientem reliquisse. Quod igitur Sanctio contigit, hoc ipsum jam aliis prius contigisse credibile est. Astipulantur sententiæ eidem, plurimæ apud Americanos præscarum Antiqui Orbis religionum & rituum notæ. Circumciduntur Mexicani infantes, Jucatanenses, & alii. Ignem perpetuum & inextinctum servant Mexicani: quod à Mosis Lege profectum diximus. Quo loco Dæmonis sui responsum acceperant Mexicani venefici, illic ara lapidea ab iis exstructa est: quod prius fecerat Jacob post oblatam sibi Dei speciem. Sacrificia illic humana, ut dixi, ex Pœnorum institutis. Sanguinem suum per membrorum incisuras fundunt, quemadmodum Prophetæ Baalis, Eliæ temporibus. Jubilæum celebrant quinquagesimo quoque recurrente anno, & sabbatum septimo quoque die. Neomenias etiam observant Caribæ, & renascentem Lunam, ut buccinæ clangore Judæi, sic magnis clamoribus celebrant & salutant. Idem porcina abstinent. Apud Peruvianos fiunt quædam agnorum sacrificia, Mosaicis pacificorum sacrificiis consimilia. Est & apud illos quidam Paschæ typus, cum limina domorum farina sanguine diluta tingunt. Narrant illi Solem, cum liberos suos Mancocapacum & Coyam Mammam ad mansuefaciendos gentis suæ mores mitteret, virgæ aurea instruxisse, monitos ut quo loco eam destituere possent in terram, illic imperii sedem ponerent. Quo Mosaicæ virgæ mirifica vis exprimitur. In America Boreali secedunt, seque vulgo segregant menstruales mulieres. Ad impetrandas & promerendas puellarum nuptias voluntarium famulatum fœceris exhibent proci, ut Labani Jacob. Apud Mechoacanenses, qui cadaver hominis attingit, corpus abluunt. Peruviani, Guatimalenses, & Novæ Hispaniæ incolæ fratrum defunctorum uxores ducere consueverunt. Caribæ cognatas ex instituto ducunt. Matrimonium contrahunt Peruviani per alligationem calcei, quem sponsæ pedi vir obducit. Id à lege Mosis non valde discrepat, qua vidua fratrem viri sui sine prole defuncti, matrimonium secum contrahere recusantem, calceo exiit. In Nicaragua immunda habentur femina recens enixæ: cum quibus & congregari nefas alii esse ducunt. Hæc Mosaicam doctrinam sapiunt. Aliquos etiam posterioribus temporibus è nostro Orbe illuc commeasse ostendunt quamplurima Christianismi indicia illic reperta. Nec enim uni alicui ætati, vel uni causæ, univse auctoribus regionum illarum explorationem assignandam puto. Quod illic effecerunt venti intra Tropicos perpetuo flantes ab ortu, idem alibi tempestas; cujusmodi ea fuit quæ Lusitanos primum in Brasiliam detulit, casus alter alibi, alibi vicinitas præstare potuit. Quid si Novum Orbem alicubi vel hæere Veteri dicamus versus Septentrionem, vel hæsisse, sed Oceani ingruentibus undis olim convulsam dissiluisse, quod de Sicilia fertur, & de Britannia non absurde credi potest, & in terris mari adjacentibus non raro contingit: tum vero manifesta erit causâ, quæ feræ omnis generis & pecudes illuc transmigrare potuerint. Quoniam vero Africanis Guineensibus & Angolanis, qui intra Zonam Torridam degunt, commodissimus fuit in Americam trajectus, multos inde transmisisse, & Peruvianæ fortasse genti, per Amazonum flumen navigantes, ortum dedisse existimo. Carent enim utrique literis & scriptura, funiculos autem diversicolores certis nodis distinctos adhibent ad computos utrique; Solem etiam & Lunam utrique adorant; Amazonas quoque America habet perinde ut Africa. Nam cum Africa interioris incolis commercia habuerunt Æthiopes ad occasum prope Oceanum siti. Atrum autem colorem per frequentia connubia cum albis hominibus illic repertis, perque aëris mutationem, subiinde fuisse dilutum reor: quod & aliis evenisse notum est. Multa huc adderem, sed ea sunt præter institutum.

CAPUT OCTAVUM.

I. *Græci Mosaicam doctrinam infinitis fabulis obdlexerunt.* II. *A Cadmo & Danao Mosis notitiam habuerunt.* III. *Apollo idem ac Mosis.* IV. *Pan idem ac Mosis.* V. *Priapus idem ac Mosis.* VI. *Æsculapius idem ac Mosis.* VII. *Prometheus idem ac Mosis.* VIII. *Cecrops idem ac Mosis.* IX. *Mi-*

nos idem ac Moses. X. Explicatur 1. Mach. 12. 21. in quo agitur de Iudeorum & Spartanorum germanitate. XI. Perperam locum hunc interpretatus est Josephus. XII. Rhadamanthys idem ac Moses. XIII. Eacus idem ac Moses. XIV. Proteus idem ac Moses. XV. Perseus idem ac Moses. XVI. Moses inter astra relatus, & Libra gestandæ adhibitus. XVII. Aristæus idem ac Moses. XVIII. Musæus idem ac Moses. XIX. Orpheus idem ac Moses. XX. Linus idem ac Moses. XXI. Amphion idem ac Moses. XXII. Eumolpus idem ac Moses. XXIII. Tiresias idem ac Moses.

I. **P**rogrediamur nunc ad Græcos, memoriæ veteris & præcæ ac veræ historiae adeo ignaros & rudes, ut Ægyptius ille Sacerdos, cum quo in urbe Sai differuisset Solonem narrat Plato in Timæo, & cui Pateneit nomen fuisse scripsit Proclus, merito ei objecerit numquam senescere Græcos, nec pueros esse desinere. Hanc doctrinæ Græcicæ novitatem multis comprobatur Josephus in Dissertationibus suis adversus Apionem; & Legislatores omnes Græcorum, præ Mose novellos esse ac recentes ostendit, ita ut ne Legis quidem Græcum nomen apud Homerum reperitur. Cum enim Græci primævæ rerum originis notitia aliqua à Phœnicibus, & Ægyptiis essent imbuti, à quibus & universos homines Theologiæ suæ principia petiisse asseverat Philo Byblius, & egregios Mosaicæ disciplinæ satus ab iis accepissent, hæc puerilibus fabulis ad sua tempora & coævus sibi homines accommodatis ita implicuerunt, quas nova subinde figmentorum accessione consequens ætas cumulavit, ut veritatem pene totam extinxerint, in densissimas certe tenebras demerferint. Id in ipsorum Theogonia potissimum observare licet, cujus cum præcipua capita foris nata essent, & extrinsecus quaesita, magnam tamen ejus partem ab Homero & Hesiodo fuisse excogitatum Herodotus confessus est. Simile quidpiam apud Phœnicæ evenisse refert Philo Byblius, quibus postquam in Taauti, hoc est Mosis, & Santhoniathonis libris, prima mundi exordia tradita fuisse dixit, & veræ Theologiæ posita fundamenta, merito queritur deformata hæc esse à recentioribus, & tanta mendaciorum vanitate infusata, ut veritatem jam inde eruere difficile sit. Neque tamen ita sunt erasa apud Græcos veri vestigia, ut non in fabulis illorum, si quis attendat, Mosaica doctrina, & nonnumquam etiam sententiæ ac verba emineant. Occuparunt hoc argumentum, ac pene jam exhaustum Josephus, Justinus, Clemens Alexandrinus, Eusebius, alique complures, antiqui juxta & recentes, ut in probanda re jam satis probata superfluous omnis labor videri possit. Quoniam tamen illud est disputationis hujus, temperare mihi non possum, quin aliqua afferam, unde appareat præcæ Mythologiam, qua nihil habent Græci antiquius, & quæ Deos ipsos quos colerent, totamque religionem suppeditavit, è Mosis inscriptionibus prodisse, cum præsertim nova aliqua & ab aliis nondum observata huc conferre mihi posse videar.

II. Ac primam quidem Mosis cognitionem à Cadmo & Danao verisimile est Græcos accepisse: quorum ille, juxta nonnullos Ægyptius Thebaus, juxta plures ac pene omnes Phœnix, cum esset Mosis coævus, & à Josua una cum aliis Phœnicibus plerisque patria pulsus venisset in Græciam, ejus incolæ rudes & barbaros ad meliorem cultum traduxit, in urbes coëgit, literis imbuit & doctrina, Mosemque inter Phœnicæ suos rebus præclare gestis celebrem apud eos prædicavit. Per idem tempus in Græciam quoque profugus appulit Danaus Ægyptius, multaque, ut credere par est, de virtutibus Mosis genti suæ nimium cognitum commemoravit. Factum idem subinde ab aliis, quos ex utraque regione in Græciam varii casus intulerunt. Cum his igitur præconibus Mosis fama fuisset sparsa in vulgus, Græci ad fingendum & mentiendum proni multis eam perspererunt fabulis, variasque Mosis Deorum & Heroum personas imposuerunt, quemadmodum à doctores suis Phœnicibus & Ægyptiis jam ante factum acceperant. Quinetiam Deos quosdam ad Mosis exemplar confictos ab his sumserunt, Mercurium puta, Bacchum, ac Vulcanum, & Theologiæ suæ inseruerunt. Quamobrem vere ab Herodoto, & Diodoro, & Eusebio scriptum extat, illustres quosque Ægyptiorum Deos ac Heroas sibi sumississe Græcos, suosque fecisse. Quinam Græcorum Deorum indigenæ sint, quinam advenæ, in præsentia non disputo: hoc unum mihi probandum sumo, complures eorum Mosem dissimulare.

III. Hujus generis Apollinem esse aio, qui *Ἐλμπεύς* dicitur in Orphicis, *Ἐλμπεύς* apud Callimachum: quæ nomina Bacchum hunc esse denotant. Apollo præterea, ac Mosis, qui Sol est, idem est qui Osiris: Osiris autem Liber, ut dixi, unde Sol Virgilio Liber dicitur: Apollo ergo Liber est sive Bacchus. Osiris filium esse docet Herodotus, at-

Græci Mosaicam doctrinam infantis fabulis obduxerunt. Procl. in Tim.

Phil. Bybl. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 1.

Herod. libr. 2. cap. 13. Phil. Bybl. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 1.

A Cadmo & Danao Mosis notitiam habuerunt.

Herod. libr. 2. cap. 10. Diodor. libr. 1. Euseb. Præp. libr. 2. cap. 1.

Apollo idem ac Mosis. Orph. Hymn. in Apoll. Callim. Hymn.

In Apoll.
Herod. libr. 2.
cap. 144.
Diod. libr. 1.

Orph. Hymn.
i. Apoll.
Cicero. libr. 3.
De nat. Deor.

Clem. Alex.
Protr.

Procl. Hymn.
in Sol. Arcton.
libr. 2. cap. 35.

Maer. Sat. libr.
1. cap. 9.
Soph. El. Cr.
& Schol.
Pausan. Attic.
Hesych. in
Πρωτοπριος.
Horat. libr. 4.
Od. 6.
Stat. 1. 3. Sylv.
in Coma Ea-
rin.

Orph. Hymn.
in Aescul.
Pausan. Co-
rinth.

Lucian. De
Dea Syria.
Maer. Sat. libr.
1. cap. 17. & 18.
Pausan. Bero-
tic.

Callim. Hymn.
in Apoll.
Maer. Sat. libr.
1. cap. 17.
Orph. Hymn.
in Apoll.

Plut. Pelopid.
Star. Sylv. libr.
1. Soter.
Plutarch. Lu-
cull.

Plut. De Iud. &
Olir.
Arap. apud
Euseb. Præp.
Evang. libr. 9.

que Orum ipsum, quem alii Osiridis fratrem faciunt. Hic cum esset à Titanibus per insidias interfectus, mortuusque jaceret in aqua, à matre dicitur esse ad vitam excitatus; ut est apud Diodorum: quibus Mosis expositiui casus, & per matris ac sororis industriam salus significatur. Notabile hoc, quod tradit Plutarchus in libello De Isi- de & Osiride, quæcunque Græci narrant de Gigantibus ac Titanibus, Apollinis quo- que adversus Pythonem dimicationes, Bacchi exilia, & errores Cereris, nihil ab his differre, quæ apud Ægyptios de Osiride & Typhone celebrantur. Atqui Osiris & Ty- phon Mosis est, ut docui. Pan quoque Apollo nominatur in Orphicis. Vulcani, ejus qui Nilum patrem habuit, filium fuisse Apollinum antiquissimum prodit Cicero; se- cundum natum in Creta, qua Palæstinam sæpe exprimi infra ostendam; tertium Jo- vis filium; nempe, opinor, quod Dei filii dici soleant viri pii, cujusmodi fuit Moies; quartum in Arcadia natum, quod & ab Aristotele perhibetur apud Clementem Ale- xandrinum. Itaque Apollinis Parrhasii lucum, templum, & sacrificia commemorat Pausanias in Arcadicis; atque item Apollinis Epicurii, & Onæatæ, & Pheneatæ, & Theoxeni. Atqui indidem quoque ortum credi Mercurium supra notavimus. Bacchi patrem Apollinem fingit Proclus. Idem & Adonim cum facit. Animarum etiam ducto- rem statuit, quod alii Mercurio tribuunt. Cithara Apollini à Mercurio dono data esse dicitur: idemque Musica, non secus ac Mercurius & Bacchus, gaudere fertur. Gau- det & saltationibus, uti habet Homerus Hymno in Apollinem: unde & *χρηστικός* dicitur in Orphicis: propter Canticum videlicet Mosis, & Mariæ, sociarumque tripu- dium, decimoquinto Exodi capite celebratum. Ergo & *Μουσικήτης* habetur Apollo, perinde ut Bacchus. Mercurii virga ab eo profecta fingitur. *Θυράϊον* vocari, quod exi- tus & introitus potens sit, testis est Nigidius apud Macrobius: fuisse vocatum & *Περσικήλιον*, quod ante fores statueretur, Veteres docent: nuncupatur & *ἀγυρίς* à Græcis, & ab ipso quoque Horatio, quasi viis præfectum dicas: quæ in Mercurio convenire ostendimus. Medicinæ parens esse dicitur, itidem ut Æsculapius. Dicitur & Æsculapii pater. Juvenis exhibetur & imberbis, itidem ut Bacchus; & ipse quoque Æsculapius; qui quamvis barbatus pingi soleat, juvenis tamen Phœbeius ap- pellatur à Statio, & *ἄμβροτος νέος* in Orphicis Hymnis; & statuam ejus imberbem fuisse apud Philiatios scribit Pausanias. Quemadmodum autem barbatus illum Æscu- lapium, investem etiam quandoque fingeant; ita imberbes illos, Apollinem, & Bac- chum, barbatus aliquando & vesticipes, nonnumquam etiam promissam & seni- lem barbam gerentes exhibuisse, testes habeo Lucianum & Macrobius: & *πολιόν*, hoc est, canum Apollinem in honore fuisse apud Thebanos præficus temporibus scimus ex Paulania. Pastor ab Amphryso, & *Ἀμυρήλιος*, & *ποιμνίος*, & *ἀριστούμενος*, & *να- πηίος*, & *νόμιος* appellatur Apollo, ut Mercurius & Bacchus. *Καρνείος* quoque di- citur à Callimacho, non à Carno vate, ut vult Scholiastes, nec *ὅτι κερμόνδου δεσπότης* quod *ardens cernatur juvenis*, ut censet Macrobius; sed, uti quidem conjicio, ab Ebraïca voce *קַרְנַי* quæ cornu significat: *ἀνέμοτος* enim Apollo, haud secus quam Bacchus nuncupatur in Orphicis. Hinc Carneæ festum Apollinis apud Lacedæmo- nios & Cyrenæos, in quibus & Scenopegia quædam celebrabatur, quod rei origi- nem clarius patefacit. Ex his aperte liquet eandem esse Apollinis notionem ac Bac- chi, & Adonidis, & Mercurii, & Æsculapii, & ad Vulcanum accedere; quos di- versas esse ejusdem exemplaris, Mosis nimirum, effigies, & jam partim ostendi supra, partim infra demonstraturus sum. Huc accedit Apollinem in Libya natum & Jovis Ammonis filium fingi à quibusdam, quod Mosis patriam propius contingit, quam De- los: quia vero cornutum fuisse Mosem audiverant, id à patre Ammone, cornuto & ipso, velut ex traduce habuisse Apollinem censuerunt. Inter duo fluentia natum esse docet Plutarchus, quod in Nilo infans Mosis expositus sit. In Arabum arvis eru- ditus esse dicitur à Statio, quod in Mosem aptissime quadrat. Ex Sinope dicitur à Plu- tarcho Syrum filium sustulisse: Sinopes nomen non multum ablutit à Sèphoræ nomi- ne, quæ Mosis uxor fuit; Syri vero pater dicitur, quod velut parens habitus sit Is- raelitarum, quæ gens inter Syros numerata est, & in Syria sedes habuit. Non *ἀκρο- σκόμους* tantum, sed & *χρυσόκομος* Apollo cognominatur, propter fulgorem è Mosis vultu exeuntem: unde & Typhonem fuisse *πυρρόν κ' ὀνόματι πλεῖν χροῦν, ρυσόν & ασίνινον* coloris, ait Plutarchus, cum Mosem *πυρρακῆ* fuisse dixerit Artapanus. Apollinem Ægy- ptii sub Solis persona exhibebant capite semirato, & simulacris nonnumquam cæru- lis, hoc est atro colore infectis; claris nonnumquam & splendidis: eandem videlicet ob causam, propter quam Mercurius, altera Mosis imago, facie partim aurea, par- tim atra pingebatur ab iisdem Ægyptiis, & petasum capite gestans media parte can- didum, media nigrum. Inde est quod Genium, naturæ humanæ Deum, vultu muta-

bilem esse, album & atrum dixit Horatius. Atqui Genius est *μῦθος*, unde *μῦθος*, *Ἄο-
lice* *μῦθος*, Latine Manes, atque etiam Menes: *Μῦθος* autem est Sol, seu Apollo. Id
nos alibi fuse ostendimus. Ergo Apollo est albus & ater. Radiato etiam vertice pin-
gitur, quale habuit Moses postquam Dei alloquio fruitus est. Hinc nomen, ut puto,
Didymeo Apollini, in Branchidis: non, ut vult Macrobius, *Quod geminam speciem sui
muminis praeferat, illuminando, formandoque Lunam.* Unde & Janus, quem Mosem quo-
que esse dicemus suo loco, bifrons pingitur, & cum eodem Didymeo Apolline à Ro-
manis, teste eodem Macrobio, confunditur. Atque hoc quidem *ἰσοειδής*, nam *ἰσοει-
δής* Solem Apolline significari non infitior, cuius radios notat quoque aurea & inton-
sa Apollinis caefaries. Quapropter & pectus Soli tribuebatur. Unde adagium vetus
quod habet Tertullianus, *Lamiae turres, & pectines Solis.* Ex quo scias etiam, cur *Tur-
ricolas Lamias* appellet Lucilius apud Lactantium. Sic enim legendum esse liquet, non
ut vulgo, *Terricolas.* Futurorum praescius habitus est Apollo: Propheta fuit Moses.
Narrat vetus Poeta apud Clementem Alexandrinum, statuam Apollinis in Delphi-
co templo esse columnam; propterea quod Moses per Arabiae desertam Israëlitas duxit,
praecunte Domino *per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis.* Cui simili
aliquid de Baccho supra retulimus. Postulat Proclus à Sole, sive Apolline, ut Deum
precibus suis propitium faciat, noxarum veniam sibi impetret & poenarum, iustitiam
divinam placabilem praestet, & animae suae lucis divinae radios infundat: quae sunt lu-
jusmodi, ut Israëlitas Mosem alloquentes audire mihi videar. Admeto servit Apollo,
ejusque pecudes pavit: à Pharaone viro revera *ἀδμήτωρ* & inflexo durissima servitute
oppressi sunt cum Mose ceteri Israëlita; cum operam suam Pharaoni vendidisset Is-
raël: *Petimus*, inquebat, *ut esse nos jubeas servos tuos in terra Gessen.* Tum deinde super
iis haec Josepho praecipit Pharaon: *Quod si nosti*, inquit, *in eis esse viros industrios, con-
stituere illos magistras pecorum meorum.* Est apud Ciceronem, Apollinem Arcades *Νόμιον* appella-
re, (sic enim legendum, non ut vulgo, *Nomionem*) quod ab eo se leges ferunt accepisse:
vel potius quod Moses Ebraeis leges posuerit. *Φυζίος* dicitur apud Philostratum,
quemadmodum & Pan, alterum Mosis simulacrum; non ab Herculis fuga, ut vult
Theocriti Scholiastes; sed quod suafore ac duce Mose Ebraei ex Aegypto in Chana-
naeam profugerint. *Ἐπιτοπίος* dicitur apud Cornutum, quod Israëlita; reipublicae
custos Moses, tutor, & praefectus fuerit. *Λεγυβείος* dicitur, non quod *λέγυος*, hoc
est confabulantium circulis praefuit, ut vult Suidas, sed propter colloquia Mosis cum
Deo in monte habitae: *Loquebatur enim Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet lo-
qui homo ad amicum suum.* Quamobrem & Minoem Mosis typum, ut mox dicam,
ὄαεισιώ Homerus appellat. Narrat Artemidorus, auctor locuples, à Daldianis po-
pularibus suis Mysten nuncupari Apollinem: Moses quippe divinorum mysteriorum
interpres fuit. Megaris simulacrum exstabat Apollinis *δευκαμόριος*, sic dicti propter ri-
tum decimarum Deo solvendarum, à Mose instauratum. Argonautae apud Apollo-
nium sacra faciunt Apollini *ἑμβασιών*, & *καβασιών*, non sic dicti à conscensione eo-
rum in navim, & descensione, Apollinis auspiciis facta, ut garriant Mythici; sed à
Mosis potius & Israëlitarum ingressu in mare Rubrum, & egressu. Cernebatur Athe-
nis Phidiae opus, aeneum simulacrum Apollinis Parnopii, non sic dicti, quod regio-
nem locustis, quas Graeci *πάρουσις* vocant, vastatam liberafset: vera enim nominis
origo est in locustis, culicibus, & muscis, quibus Aegyptum Moses infestam habuit.
Peregrinationes significare consuevisse Apollinem Delphinium discimus ex Artemido-
ro; propter diuturnam Mosis, Ebraeorumque in Arabiae desertis peregrinationem.
Apollo Troiae muros ad citharae cantum fertur condidisse: Israëlita gens ut in civi-
tatis coalesceret formam, & legibus contineri se pateretur, Moses perfecit. Narra-
tur Apollo apud Tibullum:

*Saturno rege fugato
Victoris laudes concinnisse Jovis:*

submerso Pharaone & Aegyptiis, hymnum victori Deo cecinit Moses, & alte-
rum quoque debellatis gentibus, quae iter in Chanaaneam terram morabantur. Py-
thonem serpentem ab Apolline interfectum narrant fabulatores; fortasse quod He-
vaeos, Chanaaneam gentem, Mosis praeccepta secuti Israëlita; domuerint: *ἰγῆ* autem He-
vaeum & serpentem sonat, ut à Bocharto demonstratum est; vel potius quod virga
Mosis versa in colubrum, Magorum Aegyptiorum virgas mutatas quoque in serpen-
tes absorbuerit, & quod serpentium ignitorum à Deo in Israëlitas immissorum vim
virusque excitato Serpente aneo Moses represserit. Tityon etiam terrae omniparentis
alumnus & filium Apollo occidit. Hic mortuus, juxta Homerum, *ἐπ' ἐνεία κείτο
πῆλεδες*, per novem terra jugera porrigebatur: Moses Og regem Basan interfecit, vi-
rum de stirpe gigantum, cuius lectus novem cubitos habebat longitudinis. Nomen Tityo à

Horac. libr. 2.
Epist. 2.
Observ. ad
Orig. p. 109.
110.

Macrobi. Sa-
turn. libr. 1.
cap. 17.

Tertull. adv.
Valent. cap. 11
Lactant. libr. 1.
cap. 21.
Clem. Alex.
Strom. 1.

Exod. 13. 21.
Procl. Hymn.
in Sol.

Gen. 47. 4.
Gen. 47. 6.

Cicer. de nat.
Deor. libr. 3.
Philostr. He-
roic.

Theocr. Idyll.
7.

Suid. in *Αέ-
σχη*.
Exod. 33. 11.
Homer. Od. 7.
Artem. Oni-
rocr. libr. 2.
cap. 77.
Paulan. Attic.
Apoll. libr. 3.
Argon.

Paulan. Attic.

Artemid. Oni-
rocr. libr. 2.
cap. 35.

Tibull. libr. 2.
Eleg. 5.

Boch. Phal.
libr. 4. cap. 161.
Chan. libr. 1.
cap. 19. & 23.

Hom. Od. 12.
Deuc. 11.

Callim. Hymn.
in Jov.

Hom. Od. 9.
Plut. Thef.
Paul. Corinth.
& Bceotic.
Ælian. de ani-
mal. libr. 11.
cap. 1.

Pan idem ac
Mofes.

Macr. Sat. libr.
1. cap. 12.

Pind. Pyth.
Od. 9.
Cicer. De nat.
Deor. libr. 1.
Pausan. Arca-
dic.
Helych. in
Agypt.
Orph. Hymn.
Apoll.

πρω, quod lutum significat, quasi dicas πρωγονος, quo nomine Gigantes Callimachus appellat: Og Basanitidis terræ indigena & filius fuit. In Eubœam ad visendum Tityon ivisse Rhadamanthyn cecinit Homerus: quippe Ogi regionem adiit & subegit Moses, quem Rhadamanthyn esse suo loco probabimus. Apollini Diradiotæ sacrificabatur agnus, Delphinio & πλιφ taurus, Myrensis vitulus: nempe has Apollini, qui Moses est, gratissimas fore rebantur victimas, quas ipse sanxisset: ac forsitan etiam Vituli aurei à Mose comminuti meminerant: nam quæ Deo cuique odiosa esse putabant, huic ea sacrificabant.

IV. Nec obscuriorem ejus imaginem refert Pan Deus Arcadiæ, seu potius Ægypti, ubi Deorum vetustissimus habebatur. Multa quidem illi cum Apolline sive Sole communia sunt, ut docet Macrobius, plura cum Mercurio; quod & hi, & ille ad idem exemplar, Mosem scilicet conficti sint. Futurorum præcius est, ab eoque vaticinandi artem ferunt Apollinem accepisse. Sinoën nutricem habuit, unde Sinoës dictus est; Sinopen uxorem Apollo. Cultus uterque in Arcadia, & νόμος dictus, Apollo quidem apud Pindarum & Ciceronem, Pan vero in Paulaniæ Arcadicis. Dicitur uterque & ἀγροίς, Apollo item apud Pindarum, Pan apud Apollodorum, teste Helychio. Saltator uterque. Pan Nympharum dux & comes; Apollo Musarum, Pan quoque, ut Apollo, Sol esse creditus est, & Panos nomine Apollinem Orphica indignant, ut dixi. His ille Apollini similis est, istis Mercurio. Natus dicitur in Arcadam montibus; itaque Evander Arcas Panos potissimum & Mercurii cultum ac ceremonias Italis tradidit:

*Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis
Has docuit gentes, alipedisque Dei.*

Ovid. libr. 5.
Fast.

Pausan. Arcad.

Porphyr. apud
Enf. Præp. libr.
5. cap. 6.

Pausan. Arcad.

Joseph. libr. 1.
contra Apion.

inquit Ovidius. Hircinam formam gerere dicitur, quod Mercurio patre in hircum mutato genitus sit; hominum preces allegare ad Deos, damnare votis, improbos punire pro meritis, Deorum esse nuntius, baculum manu gestare, lacte & melle placari, plurimarum rerum artificia callere, quod & ipsi cum Vulcano commune est. Apollini vero simul & Mercurio his similis est, quod musicam colit, quod pastoribus præest, quod κροτάλιος est, quemadmodum & Bacchus, alter Moses typus, qui & Satyros & Musas secum ducere dicitur, itidem ut Pan. Tradit præterea Pausanias ignem Pani perpetuum & inextinctum ali; qua re Vulcano & Zoroastri similis est. Lampadephoria Pani, iridem ut Vulcano & Prometheo, instituta est. Vulcanus autem, Zoroastres, & Prometheus, Moses imaginem gerunt. Plurimæ etiam propriae ac peculiare Pani notæ insunt, ad archetypum Moses compositæ. In desertis locis degit, quod per deserti tot annos Moses vagatus sit. Miniata facie pingitur & ignea, cornibus vero aureis, & ad cælum pertingentibus, propter caelestes radios, quibus Moses de monte descendens facies perfusa apparuit. Apollinis oraculum apud Branchidas editum refert Porphyrius, in quo Pan describitur manu altera virgam tenens, altera fistulam, eaque Nymphas delinens & agricolas territans, qui & eo viso periisse dicuntur. Panos virga Mosaica virgæ symbolum fuit. Moses Canticum Maria cum comitibus feminis ad tympanum modulata est: tum deinde paulo post ipsius obitum, Josue præceptis ab eo instructus solo tubæ cantu Hierichuntina moenia prostravit, & terræ incolas exscidit. Montivagus habetur & κρηνοβάτης, montiumque verticibus & saxosis fastigiis præesse creditur; quippe Moses in montis cacumine legem à Deo accepit, de montis Nebo culmine Terram promissam lustravit, ibidem obiit & sepultus est. Ex uva illa inusitatae magnitudinis, quam ad Mosem retulerunt Terræ sanctæ exploratores, factum puto ut Pan Scolita sit dictus: sic enim appellatur apud Pausaniam: non uti quidem hic censet à colle Scolita, sed potius ab Ebraica voce חַמְשֵׁי, quæ uvam sonat, quasi dicas ἑξήκοντες Bacchi enim, qui Moses est, socius esse fingitur, & διακόμις, & famulus, laborumque & Indicae expeditionis particeps: nam non pastorem solum & saltatorem, sed bellatorem quoque se fert Pan; nec Bacchicis modo pugnis interfuit, sed in Deorum quoque bello adversus Typhonem strenue se gessit, & Marathonio etiam prælio Atheniensibus opem tulisse prædicatur. At Moses ductu & auspiciis maxima bella gesta sunt; quamobrem à Josepho ἀετος ἡγεμὼν, optimus dux; & σπαργὸς ἀετος, Imperator egregius appellatur. Quoniam autem homines proceri corpore & giganteo Chanaanæ terra ab Ebraeis depulsi acceperant Mythici, & tubarum clangore Hierichuntina moenia corruisse, hinc præbita illis ansa fingendi Panem conchæ sonitu exterruisse Gigantes & in fugam dedisse. Nec de nihilo est quod Cererem narrant, raptam Proserpina, mortam se in Arcadiæ specubus occuluisse, diuque à Diis quæsitam, à Pane demum fuisse repertam; ni fecisset, fame quippe homines fuisse interituros: his enim Israëlitarum in solis locis & sterilibus erantur significatur fames, & apud Mosem expostulationes & querelæ; cujus precibus

bus panes de caelo pluerunt; sic enim Manna appellatur in Exodo. Mundi harmoniam fistula concinere Pan narratur in Hymnis Orphicis, quemadmodum Silenum Virgilius in Ecloga canentem inducit, ut seminibus magnum per inane coactis mundi tener orbis concreverit: quia mundi creationem Moses scriptis celebravit. Pan denique manu supra oculos protensa speculans longinqua pingebatur, ut tradit Hefychius: nos Mosem a speculatione Osariphum & *Ὀσάρηλον* dictum supra ostendimus.

V. Eundem vero esse Panem ac Priapum docet nos Phumutus, seu potius Cornutus in libro De natura Deorum. Deus agricola, & rusticus Tibullo dicitur Priapus, ruricola Ovidio: Pan *ἀγροδός* appellatur ab Apollodoro, ut habet Hefychius; & Apollo quoque à Pindaro. In Apolline autem & Pane Mosem occultum jam agnovimus. Bellicosus praterea uterque est, Pan & Priapus; saltator uterque: quippe has quoque in Priapum dotes transcribit Lucianus. Tradit is quoque unum fuisse Priapum ex Idaeis Daetylis: at nos infra docebimus quantum Judaeos inter & Idæos affinitatis infuerit Eundem hunc esse ac Orum & testatur Suidas, & multa persuadent. Hic Osiridis filius est, ille Bacchi: Bacchus autem est Osiris. Hoc ipsum ex utriusque simulacro ostenditur: uterque enim sinistra manu tenet *αἰδοία*: quod etiam commune illis erat cum Osiride, cujus simulacrum *ἐν πτωμαρίον* ubique fingebatur, ut discimus ex Plutarcho; & cum Mercurio, qui similiter pingi solebat. In triviis quippe, Priapi, & Marsya, & Mercurii, & Termini fontium & viarum indices, obsceno hoc habitu omnes ponebantur, unde Hermæ capite tantum ac pene constare dicebantur. Mercurios istos Cornutus, & Plutarchus, seniores esse aiunt; nempe, opinor, quod barbati essent; & senes Mercurii appellantur, qui Priapi erant dicendi. Barba autem & caput Priapi canis capillis albicabant, ut habet vetus Epigramma. Quamquam & puerili quandoque ætate fuisse exhibitum Suidas docet; quemadmodum & supra de Apolline, Æsculapio, & Baccho diximus, qui omnes Mosem dissimulant. Bacchi praterea & Priapi affinitatem sacra Bacchi ostendunt, in quibus fiebat *παρρηγοεία*. At Phallus, & Triphallus, & Ithyphallus, Priapierant cubitales. Sed & Priapum Osiridis partem obscenam esse fabulantur Ægyptii, ut perhibet Diodorus. Ergo Priapus est Pan, Orus, Mercurius, Bacchus, & Osiris: est & Typhon, eodem Diodoro teste. Hi autem omnes Mosi symbola: igitur & Priapus. Quo accedit & asini effigies, quæ Priapo adungebatur, ut ex Priapeis disci potest: nempe ex veteri fabula Taito credita, qua asini agrestes Mosi & Israëlita genti in solitudine aquæ penuria laboranti ad largas aquarum venas viam præivisse ferebantur. Unde & asini caput in sacrario collocasse & adorasse dicitur Judæi, ut est apud Josephum, & Minutium Felicem; & ut Damocritum scripsisse refert Suidas. Unde & Ononychites Tertulliani. Præsertim cum traditum sit ab Æliano, Ægyptios, inter quos tandiu confederant Ebraei, jussu Ochi Persæ asinum inter Deos recepisse. Hinc & fontium index Priapus celebratur in Priapeis: *Priape, Ad fontem queso dic mihi qua sit iter.* Priapus infans à matre expositus est, juxta Suidam; expositus est & Moses. Cornu copix gestat Priapus, & vitium custodiæ præficitur, teste Cornuto: quod ad terræ illius uberrimæ lacte & melle manantis aditus populum Dei Moses deduxerit, ejusque iteratis pollicitationibus erumpentes seditiones sæpe compescuerit. In tutela Priapi virorum esse genitalia fabulatoribus placet; puto quod ad sobolis propagationem homines à Deo non semel fuisse excitatos, & quod insignem Israëlita genti fecunditatem & proliis ubertatem pollicitum esse Deum Moses testatus sit: *Non erit apud te, inquit, sterilis utriusque sexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis.* Atque hinc etiam factum reor, ut hortorum curam Priapo demandaverint iudem *μυθονπάσης*, nam *κίτρος* & hortum, & obscenam mulieris partem notat; quemadmodum & *ἀμύδων* apud Euripidem, & *παιδίων* apud Aristophanem, & *νάτος* apud Hefychium, & *salus* apud Plautum. Itaque Priapum *κίτρον* Deum esse dicentes, ludebant in ambiguo, & in hortis simulacrum ejus statuentes, verum ejus manus per figuram dissimulabant. Sceptrum Priapo tribuitur, auctore Suida: virga Mosi. Scribit idem Suidas alas Priapum gestare, quare Mercurio quoque similis est: Mercurius autem est Moses. Nec alas ipsi solum, easque aureas affingit Orphicus Hymnus in *αεθροζόρον*, sed & duplicem naturam: quod & de Baccho & de Vulcano superius diximus, quorum uterque Moses est. Hoc insuper cum Mercurio, Mosi simulacro, commune habet, quod artifex juxta Cornutum, & artium peritus fuerit.

VI. In Æsculapii quoque fabula Mosem deprehendo. Ipsum, uti & ipsius patrem Apollinem, Ægyptium fuisse scribit Pausanias; Memphiten Clemens Alexandrinus: Moses ac Mosi pater Ægyptii fuerunt. Serapin esse conjectant quidam, ut refert Tacitus: Serapin autem Mosem esse à nobis probatum est. In supposititio illo Mercurii Trimegisti Pœmandra observatione dignum est, primas Dialogi partes Pœman-

Exod. 16. 4. 8.
Orph. Hymn.
in Pana.
Virg. Eclog. 6.
Hefych. in *Ὀσάρηλον*.
Priapus idem ac Moses.
Corn. de nat. Deor. cap. De Pane.
Tibull. libr. 1. Elg. 1. 4. & 5. Ovid. 1. Trist. Hefych. in *Ἀγροδός*.
Pind. Pych. Od. 9.
Lucian. De salt. Suid. in *ἐπιλάττω*.
Plut. de Isid. & Osir.
Cornut. De nat. Deor. Plut. de Isid. & Osir.
Priap. Epigr. 77.
Suid. in *Ἰπλάττω*.
Diodor. libr. 4.
Priap. Epigr. 55.
Tacit. Hist. libr. 5.
Joseph. libr. 8. cont. Apion. Suid. in *Ὀσάρηλον*.
Tertull. Apolog. cap. 16.
Ælian. De anim. libr. 10. cap. 18.
Priap. Epigr. 69.
Suid. in *Ἰπλάττω*.
Corn. de nat. Deor. cap. de Pane.
Exod. 23. 26. Deut. 7. 14.
Eurip. Cyclop. Aristoph. Lylistr.
Hefych. in *κίτρον*.
Plaut. Casin. Suid. in *ἐπιλάττω*.
Corn. De nat. Deor. cap. de Pane.
Æsculapius idem ac Moses.
Paul. Corinth. Clem. Str. 1. Tac. Hist. 1. 5.

drae tribui, secundas Mercurio Ægyptio, Æsculapio amico ejus & necessario tertias, postremas filio ipsius Tar, quem & Eusebius in Chronico commemorat; alterum vero Dialogum Æsculapii ipsius nomine inscribi. At Damascius apud Photium, non Græcum, nec Ægyptium, sed Phœnicem vult Æsculapium fuisse; quia Ægyptius licet natalibus Moses, Syrus tamen origine fuit: Esiunum autem appellat Phœnicio nomine, atque id *oëtaum* significare ait, quod verum esse fatebuntur Ebraicarum literarum periti: Cabirorum autem oëtaus fuit, in quibus non uno modo latentem Mosem supra notavimus. Hæc perita sunt è Sanchoniathone, qui ad superiora addit, fratrem Taauti fuisse Æsculapium: Taautus autem Moses est. Itaque non inter Græcos primum Æsculapius divinos honores consecutus est; Tyro enim profecta est religio isthæc, & in Græciam sive à Cadmo, sive ab aliis Phœnicibus Græciæ oras commercii causa crebro perlustrantibus delata: Tyri quippe magnum erat Mosi & illustre nomen, propter res in vicinia præclare gestas. Opinioni huic accedit ex eo fides, quod Carthaginenses Tyriorum propago in summo Byrsæ arcis fastigio templum Æsculapio consecratum habuerunt; atque idem postmodum, cum Carthaginiem Novam in Hispania conderent, ædem Æsculapii in collibus vicinis adstruxerunt. Fingitur Æsculapius, Apolline patre natus esse: Apollo autem ipse est Sol; Sol Liber, Arnobius: *Nam sverum est Solem eundem Liberam esse, eundemque Apollinem*. Legere dignum est quod super hoc argumento scripsit Macrobius. Liber autem, sive Sol, idem est qui Osiris, sive Sirius, sive Siris. Commune vero hoc nomen habet Sol cum Canicula, commune & cum Nilo, qui sub Canicula ortum exundare solet. Sic appellatur Nilus Æthiopum lingua, Ebraica *שיר*, hoc est *Niger*; unde & à Græcis Melas nominatur, ab Ennio, Aufonio, aliisque Melo, quod *viridem Ægyptum nigra secundet arena*; & Osirim nigro colore inficiunt Ægyptii; & Ægyptus ipsa *æceta*, hoc est *nigricans*, & *μαυροχώρα*, & *μαυροχώρα* dicta est. A nigrore etiam Plutarchus Chemiam vocatam censet; *χημ* enim nigrum sonat. Moses autem Nilo extractus, concinne dici potuit Nili sive Siris filius: unde & Æsculapium Apollinis filium dixerunt Mythologi, occasio- ne captata ex ambiguitate vocis Siris, quæ Nilum, & Solem, hoc est Apollinem significat. Tertium Æsculapium, filium fuisse Arfinoës & Arsippi à Cicerone proditum est; in qua Arsippi appellatione observare licet manifesta vestigia vocis Otarisphus, quod nomen gestisse Mosem tradidit Manethos, ut superius dictum est. Ad ripam Amyri fluvii in Thessalia natum fuisse Æsculapium canit Apollonius in Argonauticis: Moses in ripa Nili inter carecta infans repertus est. Æsculapium à partu recentem mater exposuit, itidem ut Mosem sua. Infantis Æsculapii caput ardere visum est: Moses postquam in monte cum Deo congressus est, radiatam & splendidam faciem ad suos retulit. Chirone Æsculapii præceptore adumbratus videtur Jethro sacerdos Madian, cujus monitis Moses commodam regendi Israël formam instituit. Morbos sanabat Æsculapius, & mortuos ad vitam revocabat; Mariam fororem lepris affectam Moses sanitati restituit: idem præterea mortiferam serpentium ignitorum luem proposito serpente æneo coercuit: *Fac serpentem æneum*, inquit Dominus; & *pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur*. Hinc Æsculapio appingitur draco: hinc fabularum confarcinatores & Astronomi Græci, ac fortasse etiam Ægyptii, inter sidera eum sub Ophiuchi persona collocarunt: hinc medicis reliquis tribuuntur angues: hinc baculus angue circumplicatus gestamen Æsculapio tribuitur, nisi ejus causam à virga Mosi in serpentem mutata malis arcescere: hinc denique mutatus ipse fingitur in serpentem, atque hac forma Epidauri cultus est, & Roman demum illatus. Quoniam autem medicæ artis, ut aliarum quoque disciplinarum, notitiam in Ægypto comparaverat Moses; hinc medicinam reperisse fingitur Apis, Æsculapius promovisse. Divinationibus & auguriis præesse Æsculapium tradit Apollodorus in libris *ἱερατικῶν*, quos citat Macrobius: Eadem dote præditus fuit Apollo: quod utriusque exemplar Moses præscientiam rerum à Deo consecutus sit. Fulmine tandem à Jove tactus Æsculapius interit, quod inter murmura tonitruum, & fulgurum splendores Mosem Deus allocutus sit. Mercurii & Herculis coævus ponitur Æsculapius; nempe Moses idem est ac Mercurius, ut dixi, Hercules autem, qui & Ægypto ortus est, Josue ipse est, quod infra ostendam.

VII. Venio ad Prometheus, Mosi effigiem, si quis vero falsum seponere sciat. Consentit quidem computatio Chronologorum, qui Prometheus Mosi & Herculis coævum faciunt. Testis Augustinus in libris *De civitate Dei*. Plutarchus in libro *De Iside & Osiride* Mercurium, hoc est Mosem, ita cum Prometheo confundit ac permiscet, ut ambigi dicat utro nata sit Isis, Mercurioque Grammaticam & Musicam, Prometheo sapientiam & providentiam, à plerisque acceptas referri, cum viderimus tamen

Phot. Tm. 241.

Sanchon. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 1. Arnob. libr. 3.

Macrobi. Sat. libr. 1. cap. 18.

Fest. Serv. Aulon. Epist. 5. Virg. 4. Georg. Plutarch. de Isid. & Osir.

Cicer. libr. 3. De nat. Deor.

Maneth. apud Joseph. libr. 1. contr. Apion. Apollon. Argon. libr. 4.

Num. 21. 8, 9.

Macrobi. Sat. 1. 1. cap. 20.

Prometheus idem ac Moses. August. 1. 18. de civit. Dei, c. 2.

philosophiæ, prudentiæ, sapientiæ & futurorum prævisionis laudibus Mercurium insigniri. Confunditur quoque cum Æsculapio altera Mosis icone. Erat apud Panopenfes simulacrum, quod Æsculapiine esset an Promethei incertum fuit. Cabirorum unus fuisse fertur Prometheus, idem ut Æsculapius, & ipse quoque Mercurius. Asia maritum fuisse narrat Herodotus, alii filium: ex Asia oriundus fuit Mosès, totaque Israëlita gens in Asiam ex Ægypto remeavit. Atlantis frater, aut ut aliis placet, pater fingitur Prometheus; nepos Mercurius, quem Mosèm esse dixi: unde patet Prometheum inter & Mosèm affinitas. Alii fratrem fuisse volunt Deucalionis, quem primum templa Diis constituisse ait Apollonius, quia primus Aaron Mosis frater, summus Israëlita gentis sacerdos à Deo creatus est. Refert Diodorus in quadam Ægypti parte regnasse Prometheum, in quam aliquando restagnans Nilus magnam hominum pecudumque ediderit stragem, & in magnas angustias Prometheum redegerit; sed Herculem demum tulisse ipsi opem, & exundantem Nilum coercuisse, & in pristinum alveum coëgisse. Ebraeorum dux, legumlator, & veluti Rex habitus est Mosès; unde rixosus ille Israëlita Mosi respondit, *Quis te constituit principem & iudicem super nos?* & à Clemente Alexandrino dicitur σοφός, βασιλεύς, νομοθέτης quin & paterni regni successorem eum destinabat Thermuthis Pharaonis filia. Ægypti autem portionem, terram nimirum Gesen occuparunt Ebraei. Exundatio Nili homines & bruta disperdens, quam Herculis tandem suppeditis Prometheus evasit, quid aliud significare putem, quam Ægyptiorum cladem, cum Israëlitis tuto transmissis, ipsi mari Rubro absorpti sunt? Herculem vero Josuæ typum esse, Mosès administri, & consiliiari, & Israëlitarum imperatoris infra probabitur. Sceptrum dextra manebant Promethei statuæ, ut & illa Priapi, effigiem videlicet prodigialis virgæ Mosis. Ipse se Prometheus remedia morborum reperisse jactat apud Æschylum, quod & Apollini, & Æsculapio, Mosis simulacris, adscriptum vidimus. Viarum se quoque indicem prædicat, quod & de Mercurio, & Priapo fertur, quorum uterque Mosès est. Fertur Prometheus hominem de luto finxisse, fabula inde ducta, quod hominis originem primus Mosès literis consignavit, eumque de terra à Deo formatum esse homines docuerit. Quadrat & in Mosèm Hygini Mythologi explicatio: *Prometheus*, inquit, *propter excellentiam ingenii miram*, homines finxisse existimatur. Africanus vero quod homines rudes & simplices Prometheus disciplinis instruxerit, idcirco hominum fictorem creditum esse censet. Atque id etiam in Mosèm congruit, à quo egregiis institutis Ebraica gens informata est. Cum Jove colloquia Prometheus habuisse fertur: Mosèm Dei *οαεστω* fuisse constat. Aruspiciæ artis in sacris exerceri solita rationem à se deprehensam narrat Prometheus in tragedia Æschyli: Mosès sacrificiorum, & victimarum in partes secundarum ritus, quæque Deo acceptiores essent, quæ igni dandæ, quæ Sacerdotibus seponendæ, Israelitas docuit. Atque hanc originem esse puto fabulæ de Prometheo ab Hesiodo proditæ, bovem in duas ipsam divisisse partes; hinc ossa adipe contexta, inde carnes apposuisse Jovi, tentandi causâ: sic enim, opinor, interpolavit profana illa vetustas præcepta Mosès, quorum alterum hoc est: *Omnis adeps Domini erit: nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis*: alterum est illud: *Pectusculum elevationis & armum separationis tui à filiis Israël de hostiis eorum pacificis, & dedi Aaron Sacerdoti, & filiis ejus lege perpetua, ab omni populo Israël*. Futuri etiam præcius inducitur Prometheus in Luciani Dialogo: qua facultate Mosès pollebat. Metallorum etiam repertorem apud Æschylum se fert Prometheus; propter tot opera, ex Mosès præscripto, fusoria arte fabricata. Astronomiæ, literarum, & artium denique omnium inventionem sibi arrogat Prometheus; quæ Mercurio quoque, Mosès typo, cur ab Ægyptiis tributa sit, supra ostendimus. Incertum porro est an ex illa metallicæ artis, an ex Astronomiæ peritia, qua pollebat Prometheus, an ex usu ignis ab eo reperto, dictus sit de cælo ignem rapuisse; cujus ignis causâ in Prometheis, Atheniensium festo, lampadibus ad Aram in Academia accensis certabatur. Ut ut est, id ipsum profecto narratur de Zoroastre, nec multum diversa de Vulcano, quos Mosèm esse invictis rationibus demonstravimus. Quid quod Prometheum ac Vulcanum iisdem religionibus placatos fuisse, simulque cultos, ex Sophoclis Scholiaste discimus. Nam ad hunc Sophoclis locum in OEdipo Coloneo: *ὁ πυρρόρεος θεὸς πρῶτος ἀεζυμβέως*. *Deus ignifer Titan Prometheus*, Vulcanum esse ait hunc *πυρρόρεος θεός*. Tum ex Apollodoro & Lyfimachida addit in Academia communem utrique aram spectari. His ortum dederunt & fulgura, quæ sublata à Mosè virga Deus cum grandine ad perterendam Ægyptum de cælo misit; & ignis ille, quem in rubo vidit Mosès, & caelestis ille fulgor in vertice montis Sinæ splendens, cum Mosèm Deus colloquio suo dignabatur; & lucida Mosès facies, cum è monte regrederetur; & ignis ille perpetuus, quem nunquam deficere in altari iussit Mosès. Pandora, vaferrima mulier, tot do-

Herod. libr. 4.
cap. 45.Apollon. Ar-
gon. libr. 1.
Diodor. libr. 1.

Exod. 2. 14.

Clem. Alex.
Strom. 2.Æsch. Pro-
meth.Hyg. Poët.
Astron. libr. 2.
African. libr. 3.
Chronogr.
apud Euseb.
Præp. libr. 40.
cap. 10.

Hesiod. Theog.

Exod. 3. 17.

Exod. 7. 34.

Lucian. Pro-
meth.

Æsch. Prom.

Levit. 6. 17.

tibus à Diis ornata, tot malorum hominibus auctor, quid aliud est quam Eva hominum mater? Hanc ad Prometheus missam à Jove narrant, & à Prometheo repudiatam, ab Epimetheo exceptam; quia ejus historia à Mose consignata est, qui Eva Adamo traditæ vafritiem & scelus scriptis suis damnavit. Similem ob causam Prometheus Deucalionis patrem dictum crediderim, quia veram Noachi & Diluvii historiam Moses hominibus tradidit. Est apud Nicandrum in Theriacis, Jovem post deprehensum hominum indicio Promethei furtum, præmium hominibus Iuventam concessisse; quam cum asino imposuissent, asinus vero sitiens ad fontem accessisset, & potu à serpente prohiberetur, ita bibendi ab eo impetrasse veniam, si sibi, quod gestabat dorso, donare vellet, id urgente siti pactum esse asellum; proptereaque senium deponere serpentes & juvenescere. Ad ea si quis attendat, perpetuo hoc juventutis dono expressum deprehendet beneficium Israeliticæ genti in delerto concessum à Deo, ne vestes eorum aut calceamenta vetustate detererentur; sitientem hunc asinum typum esse asinorum agrestium, quos Mosi totique Judæorum populo siti jam exarescenti ad fontes viam præmonstrasse mendax vetustas commenta est; serpentem vero signare aneum Serpentem, cujus aspectu inflicta à serpentibus ignitis vulnera sanabantur. Narrant Mythologi Jovis mandato Prometheus à Mercurio & Vulcano in Caucasum montem fuisse ductum, & in spelunca vincum, propter raptum de celo ignem: Moses Dei jussu Sinai montem conscendit, & cum Dei gloriam intueri vellet, à Deo positus est *in foramine petrae*. Aquila Typhonis filia Promethei jecore pascitur; Typhonem esse diximus Moësem; Aquilam autem Ebraei נשר appellat, cujus vocis origo est in radice שרר, *contemplatus est, speculatus est*; quia ex hac spelunca in qua fuerat à Deo constitutus, tanquam è specula, Dei gloriam contemplatus est. Supplicio demum & vinculis ab Hercule Prometheus exemptus est: in quo mihi obscure adumbrata videtur pugna Amalecitanæ historia, quam dum pugnabat Josue, quem Herculem esse ostendam, Moses in vertice montis manibus per totum diem expansis mansit, nec inde abstinit, quam per partem à Josua victoriam veluti solutus est. Hanc ipsam Promethei fabulam, nominibus discrepantem, re ipsa pene similem reperias in apocrypho libro Enoch, apud Georgium Syncellum, & in Josephi Scaligeri Notis ad Eusebii Chronicon: narrat enim Azazel, decimum inter Egregoros, metallicæ fabricæ artem hominibus tradidisse; id indignatum Deum jussisse Raphaellem, manibus pedibusque constrictum Azazellem, in loco solo & tenebricoso, substratis acutis petris statuere. Agnoscis, Lector, in Azazele Prometheus, in Raphaelle Mercurium. Azazel porro, & Azazel, voces corruptæ sunt ex אַזַּזֵּל, de quo hæc leguntur in Levitico: *Duos hircos stare faciet (Aaron) coram Domino, in ostio tabernaculi testimonii, mittensque super utrumque sortem, unam Domino, & alteram אַזַּזֵּל* Azazeli. Septuaginta verterunt, *vel δαίμονος*. Ex hoc loco perperam accepto ansam arripuerunt Judæi, ut Azazellem Dæmonem quemdam esse crederent, ad quem alter hircorum in desertum mitteretur. Id docent, R. Eliezer in פְּרָקִי, & R. Abraham Menachem in Leviticum. Qui error transit & ad Valentinianos. Idem de hoc δαίμονος arbitrati sunt Græci quidam, in iisque Julianus Apostata. Hinc ergo inter Egregoros numeratus est Azazel. Sed & hæc Mosis verba de hircis sortito delectis, quorum alter à summo Sacerdote sacrificaretur Deo, alter vero post suas super eo preces emitteretur in desertum, suspicari quoque possumus ortum dedisse fabulæ supra à nobis ex Hesiodo narratæ, de bove Jovi immolato, & in duas portiones dolose distributo, & pellibus duabus incluso, quarum una carnem, altera ossa contexit Prometheus, optionemque alterius eligendæ Jovi dedit. Quemadmodum enim hircorum alter Deo, alter Azazeli sortito cedere existimabatur; ita pellium una Jovi, Prometheo altera sortito cessisse dicta est. Quod igitur Aaron, quem exotici Mythologi cum Moëse sæpe confuderunt, sorte victimas duas cum Deo quasi partiretur, alteramque maceraret, alteram in desertum emitteret, idem esse Azazel ad quem emittebatur, ac Aaron à quo emittebatur, creditus est. Utramvis fabulæ hujus Promethei originem, vel hanc quam indicamus, vel eam quam attulimus supra, persequi Lectori per me liceat, dummodo ex alterutra ipsam prodidisse certum habeat. Cæterum Enoch liber hic apocryphus idcirco affictus est, quod Enochum crederent Veteres ab Angelis Dei eruditum, Astronomiam primum reperisse, ab eo accepisse Chaldaeos, à Chaldaeis Ægyptios per Abrahamum, ab Ægyptiis Græcos. Hæc partim Josephus, partim ex Eupolemo & Artapano Alexander Polyhistor refert apud Eusebium.

VIII. Quin & Cecrops, primus ille Atheniensium rex, Mosis effigies est. Ætas convenit in Eusebii Chronico. Ægyptius Cecrops fuit: Ægyptius Moëses. Vulcano patre Cecropem ortum ferunt, propter rubi, & Sinai montis ignes, & tonitrua & grandinem ac dissonantia fulgura super terram Ægypti, & flammam quæ Coræ, Da-

Exod. 33. 12.

Levit. 16. 7, 8.

Joseph. Antiq.
lib. 1. cap. 9.
Euseb. Præp.
lib. 9. cap. 16,
& 17, & 18.
Cecrops idem
ac Moëses.
Exod. 9. 23.

thanis, & Abironis socios consumserunt. Διπορῶ & Σηγοῦ & Σηφῶς & ambigua esse natura dictus est Cecrops, vel propter geminam linguam Ægyptiæ & Græcæ peritiam, vel quod superiori parte homo esset, inferiori serpens: Mosis sexum utrumque tributum fuisse, proindeque Σηφῶν creditum, bicolorum etiam sub Mercurii persona depictum fuisse diximus. Cum autem virgam quæ divina vi in serpentem coram Ægyptiis mutata fuerat gestaret, & Serpentem æneum ad curandos serpentium morsus in Arabicis desertis proposuisset, id ad fabulam torserunt mendaces Græci, & inferiori eum parte serpentem fuisse finxerunt. Atheniensium antea disperorum, & barbaro ritu vitam agentium, rempublicam instituit, iisque leges dixit, uti Ebrais Moses. Duas calluit linguas Græcam & Ægyptiam, Moses Ægyptiam & Ebraicam. Primus Jovi bovem immolasse dictus est Cecrops, vel quod Vitulum aureum confregerit Moses, vel quod sacrificiorum ritus Israelitas docuerit.

IX. Licet etiam in Minoë Cretenfium rege Mosem reperire. Eadem certe utriusque ætas est; Europa quippe Cadmi sorore natus est Minos; Bacchi autem, qui Moses est, Cadmus avus fuit. Rursum Herculis cœvus fuit Minos; Herculem autem Jovis esse infra ostendam. Cum Mosem Minois cœvum dico, non verum Mosem intelligo, qui vetustior fuit, sed personatum, qualis est Bacchus. Qui sensus his quas instituius comparationibus sæpe adhibendus est. Deinde & cum Herculi ac Baccho aequalem Minoem ponerent prisca Mythologi, non erant nescii à vetustioribus etiam fabulam Minois repetendam esse temporibus ac vulgo fieret: ejus enim antiquitatem prædicant Thucydides, & Diodorus. Et Minois conjux Itona appellata est, auctore eodem Diodoro, hoc est, ut conjicio עִינָא, antiqua, ex Chaldaico עֵינָא, quod tempus sonat. Et leges à Minoë Cretenfibus positas omnium antiquissimas esse definit Plato in Minoë. Matrem Phœnissam Minoi adscriperunt fabulatores: Mosis enim progenitores ex Phœnicia venisse sciebant. Regnasse porro in Creta fingitur Minos, quod Moses in Palæstinam Ebræos deduxerit. Palæstini autem in Libris sacris sæpe appellantur בני־תימן. Vulgata reddit *Cerethi*, & *Palæstinos*: Septuaginta aliquando *ἑβραῖοι*, *Cretenfes*, ut à Bocharto observatum est. Gaza ipsa Palæstinorum urbs, Minoia dicta est, teste Stephano; & prope Gazam Minois oppidum collocatur ab Hieronymo. Idem Stephanus Gazæorum Deum Marnam, Jovem Cretenfem esse ait, Minois nempe patrem. Nos vero sequimur Epiphanium, qui Marnam, non Cretenfem Jovem, sed Asterii Cretenfium Regis famulum fuisse docet. Asterium autem illum Eusebius Europam à Jove jam vitiatam duxisse scribit, & Minoem genuisse. Apollodorus vero Asterium duxisse quidem Europam censet, sed jam trium liberorum ex Jove matrem, Minois, Rhadamanthos, & Sarpedonis, nullosque ex ea liberos suscepisse. At unus tamen idemque fuit Asterius ille, & Jupiter Cretenfium rex Minois pater. Jovem Asterium Tzetzes appellat, & propterea Jovem dictum esse vult, quod olim Reges omnes Joves vocarentur. Marnam autem ejus famulum, Minoem ipsum fuisse puto, qui urbi & vicino oppido nomen dedit. Is filius Jovis habitus est, quod reges antiquitas Jovis filios dixerit: *ἐν ἧ δὲ δὴς βασιλῆες. Ex Jove autem sunt Reges*, inquit Hesiodus. In Scriptura quoque sancta optimates dicuntur Filii Dei. Sic in sexto Genesios, qui Filii Dei nominantur, eos *δυνασῶντας*, Principes Symmachus appellat. Sæpissime etiam viros pios, mansuetos, ac lenes, Filios Dei appellant Scriptores sacri, ut docui supra cum de Vulcano agerem. Famulus vero Jovis dictus est Minos, quod divinorum præceptorum fuerit observantissimus. Atque in his Mosem licet agnoscere, qui Ebrais jure regio præfuit, qui pietate ac lenitudine clarus fuit, & quem servum suum sæpe Deus appellat. Vox autem Marnas, quam Scaliger & Seldenus interpretantur, *ἡ εὐδαιμονία*, ego vocem Ægyptiam esse reor Maneros, quo nomine affectus fuit Linus, qui Moses est, uti paulo infra demonstrabo. Maneros autem eadem vox est ac Monimos, & Monios, quæ Mosis cognomina esse diximus. Ex Monios itidem excusa est vox Minos. Adeo ut non nomina solum, Monimos, Maneros, Marnas, Monios, & Minos, sed res ipsæ his signatæ nominibus, unum eundemque hominem, Mosem nempe significant. Aliam præterea Minoam, à Minoë item dictam collocat Stephanus in Arabia: Arabiam autem per multos annos Moses incoluit. Minæos etiam Arabiæ populos, à Minoë originem trahere creditos, Plinius commemorat. Sane & in portibus suis Mufa & Mofcha, Mosis nomen Felix hæc Arabia videtur retinuisse. Huc referri potest, quod legitur apud Tacitum: *Judeos Creta insula profugos, novissima Libya insedisit: argumentum è nomine peti; inclutum in Creta Idam montem, accolos Idæos, aucto in barbarum cognomento, Judeos vocitari. Unde cognoscitur, quamobrem Hercules ex Idæis Dactylis unus esse dictus sit, & Idæus appellatus. Ratio in promptu est, Hercules is erat Josue Ebræus, sive ut posteri locuti sunt, Judæus, quemadmodum suo probabitur loco. Ex his apparet Idæos Cretenfes cum Judæis exoticos Scriptores confudisse. Quinetiam Ephori testimonium secutus Idæos Minoi*

Minos idem ac Moses.

Thucyd. libr. 1.
Diod. libr. 4.
& 5.

Boch. Chan.
libr. 1. cap. 15.
Steph. in γὰρ.
Hier. de Locis
Ebr.
Euf. Chr. libr. 2.
Apollod. libr. 3.

Joh. Tzetz.
Chalæ. Hist. 19.

Hesiod. Theog.
Gen. 6. 2.

Scal. ad Frag.
ment.
Seld. de Dis
Syr. Synt. 2.
cap. 1.

Steph. in Mi-
noæ.

Plin. libr. 6.
cap. 28.
Tacit. Hist. 5.
cap. 2.

Diod. libr. 5. expeditionis focios adjungit Diodorus, quod Israëlitica genti ducem se Moses præbuerit. Præfignatores fuisse ait, propter crebra illa & stupenda prodigia, quibus suum erga Ebræos favorem Deus declaravit. Ait & cerimonis Deorum, sacrisque mysteriis vacavisse, quod & à Strabone proditum est; quippe veræ religionis cultores extiterunt Ebræi, rituumque præcepta à Deo acceperunt. Idem Deos omnes, & collata à Diis in homines beneficia, artium nempe omni in inventionem, & bonorum largitionem, ex Creta docer esse profecta: quod ex Mose nimirum, Mosique scriptionibus proflixerit Mythologia, & fabularis omnis Deorum historia; artiumque & utilitatum complurium primus ipse repertor extiterit; quæ & supra jam attigimus, & in sequentibus declarabuntur. Addit Curetes Idæis ortos greges ovium coëgisse, cicuras se pecudes, & mellificium docuisse; quod Aristæo, Mosi typo, adscriptum proxime videbimus: homines vagos & dispersos à ferino ritu ad humaniorem cultum, convictumque, & concordiam traduxisse; quod in Orpheum, & Amphionem, Mosi item similitas effigies convenire mox patefaciam. Saltandi arte præstiterunt: quæ laus Baccho, Panni, Priapo, Proteo, Orpheo, & Musæo, Mosi simulacris, à Luciano tribuitur. Ignis usum invenerunt; quod & de Vulcano, & Prometheo, Mosi item personam gerentibus prædicatur. Minos fratrem unicum habuit Rhadamanthyn: nam qui tertius his adjungitur à nonnullis Sarpedon, non Europa natus est, sed Laodamia Bellerophontis filia, juxta Homerum, & Apollodorum: Moses fratrem unicum habuit Aaronem. Minois complures recenset liberos Apollodorus; at duos tantum Diodorus, Deucalionem, & Molum; quot nempe Moses habuit. Primus leges invenisse perhibetur Minos, easque Cretenfisibus proposuisse, non à se excogitatas, sed à Jove ipso sibi traditas, cum nono quolibet anno in antrum Jovi sacrum secederet, illicque cum ipso colloqueretur, atque eo tanquam præceptore uteretur. Homerus:

πρὸς δ' ἐπὶ κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε μίνως ἐνέωρος βασιλῆος διὸς μεγάλης ὀαεΐσης. Apud eos erat Cnossus magna urbs, ubi Minos Regnabat, qui nono quolibet anno cum Jove magno confabulabatur.

Ἐνέωρος enim conjungendum est cum *ὀαεΐσης*, non cum *βασιλῆος*, quod perperam fecerunt Interpretes. Sic ista igitur interpretatur Plato in Minoë: Homerus, inquit, vult Minoëm nono quoque anno cum Jove congregi, & ad eum sic tanquam ad doctorem erudiendi causa accedere, atque hanc laudem in neminem profus Heroum ab Homero fuisse collatam addit, præterquam in Minoëm, Jove præceptore usum esse. *Ὀαεΐσι* ergo exponit, *συνουσιάζω ἐν ἵερῶσι*, qui cum alio colloquitur. In Ida monte antrum hoc collocat Maximus Tyrius, unde emendare licet Eusebium, cujus verba hæc leguntur in Chronico: *Μίνως ἰθαλασοκρατὴρ, ἢ κρητὶ ὀδοῦ διὸς ἐνομοθετῆρ, κομίζων τὸς νόμους ἐξ ἀνθρῶ τῆ ἐν τῇ ἰδῆ ἐπιταμειδῆ*. Scribe, *Ἐ ἀνθρῶ τῆ ἐν τῇ ἰδῆ* ut exurgat hæc sententia: *Minos imperium maris obtinebat, & Leges à Jove acceptas Cretenfisibus statuabat; afferens leges ex antro quod erat in Ida, nono quoque anno.* Ephorus apud Strabonem descriptas leges ex antro Minoëm attulisse ait. Hæc nobis Minoëm præclare exprimunt: Leges ipsi in monte traditæ sunt à Deo, & descriptas in Tabulis lapideis ad populum retulit: in monte à Deo positus est in foramine petreæ, ut Deum transeuntem à tergo videre possit: *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum; vereque Dei ὀαεΐσης, & συνουσιάζης erat Moses.* Notat Plato nusquam finxisse Homerum cum Jove collocutum esse Rhadamanthyn. Atque hoc ipsum est quod legitur in libro Numerorum, Aaronem & Mariam, cum hæc de se jactassent: *Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus?* sic increpuisse Dominum: *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum: at non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est; ore enim ad os loquor ei: & palam, & non per ænigmata, & figuras Dominum videt.* Vere igitur scriptum est à Clemente Alexandrino: *Ὅθεν τε ἰλλῶνον ἀδεται ὁ μίνως, ἐνέωρος βασιλῆος, ὀαεΐσης διὸς. ἀκνωστίων ἂντων ὀπὸς ποτε μετὰ μουσῆως διελέγαστο ὁ θεός, ὡς ἐι τις λαλήσειω φῶρος τὸν ἑαυτῷ φίλον* Apud Græcos decantatur Minos, nono quoque anno Rex cum Jove colloquens: cum inaudissent ipsi quemadmodum aliquando cum Mose collocutus sit Deus, ut si quis amicum suum affaretur. Addit Plato ad superiora, Talum, quo legum suarum custode Minos usus est, eas in tabulis exaratas habuisse; quod ad Mosaicarum Tabularum exemplum confectum est. Rex fuit Minos, & quidem *βασιλῆατος*, juxta Hesiodum: regiam potestatem in suos Moses exercuit. Minoëm *θαλασοκρατοῦ*, maris imperio potitum esse, auctor est Aristoteles, alique deinceps: Moses mare Rubrum dicto audiens habuit, & manu protensa discedere pro imperio jussit & accedere. Apud inferos jus dixisse Minoëm fingunt. Factum id in rebus tantum obscuris narrat Plato in Gorgia, & quarum spissa esset ac operosa dijudicatio, quæque Rhadamantho Asianorum, Æaco

Lucian. De saltat. & in Bis accul.

Hom. Iliad. 5. Apollod. libr. 3. Diodor. libr. 5.

Hom. Odyss. 7.

Maxim. Tyr. Dial. 22.

Strab. libr. 10.

Ezod. 33. 22.

Ezod. 33. 11.

Plat. in Min.

Num. 12. 2, 6, & seq.

Clem. A' ex. Strom. 2.

Aristot. Polit. libr. 2. cap. 8, & 12.

Europæorum iudici non liquerent : plane hoc est quod de Mose in Exodo legitur, ipsum
 iudices ex consilio Jethro foceri sui constituissè, qui leviores causas deciderent, de gra-
 vioribus vero ad ipsum fuissè relatum. Sceptrum aureum Minoi tribuit Homerus, Jovis
 id sceptrum Hesiodus appellat apud Platonem : mirifica hæc Mosis virga est, de qua
 Deus ad Mosè : *Virgam hanc sume in manutua, in qua facturus es signa.* Alii sapientem
 Minoem, τῆν τὴν γῶμην καὶ τῆν κείνην διενέχοντα, consilio, iudicioque præstantem, justum
 quoque fuissè volunt, alii tyrannum, violentum, difficilem, imperitum, & injustum.
 Causæ fuissè censent Plato & Plutarchus Tragicorum Atheniensium dicacitatem & ca-
 lumnias, propter vastatam à Minoë Atticam, & expugnatas, gravissimoque tributo op-
 pressas Athenas. At nos supra notavimus Ægyptiorum maledicentia profectum fuissè
 Mosè, & Typhonis nomine dedecoratum, quod & à Chananæis, vicinisque gentibus,
 quas funditas delendas fuisseperat, factum opinari debemus. Non aliam ob causam la-
 trocinia Minos & piraticam à nonnullis dicitur exercuissè, teste Eustathio : cum Ægy-
 pto præsertim excellerint Israëlita, revera spoliatis Ægyptiis. Ergo & Josuam Israëlita-
 rum ducem & Mosis successorem Phœnices in Africam Tingitanam profugi, ἀγστῶν
 positis columnis & inscriptionibus Phœnicis appellaverunt, ut est in Procopii Vanda-
 licis. Cum præci fabulatores magnificum illum Labyrinthum, quem descripsit Hero-
 dotus, esse accepissent in Ægypto, unde prodierat Mosès, à Minoë quoque suo, quem
 ad Mosis formam expresserant, Labyrinthum in Creta extractum finxerunt. Itaque
 testantur Diodorus, & Plinius Dædalum Labyrinthi Cretici ex Ægypto exemplar
 fuisse. Cæterum falsum esse constat Labyrinthum ullum in Creta fuissè ædificatum ;
 verum fabulæ occasionem dederunt ingentes & tortuosæ secturæ, quæ ad radices Idæ
 montis actæ sunt, cum ad Cnosson, aliasque urbes condendas lapides exciderentur. Vi-
 sentur hodieque ex lapidicnæ, & à Bellonio perlustratæ sunt. Cnosson autem ædificasse
 dicitur Minos à Strabone, proptereaque Labyrinthus iussu ejus conditus dicitur. His
 adspulatur Etymologus, & Cedrenus, qui hunc Labyrinthum antrum fuissè scribunt,
 adspulatur & Eustathius, qui subterraneam speluncam contortuplicatam & sinuosam
 fuissè ait. Eiusmodi fuerunt & Labyrinthi Naupliensès Straboni memorati, quos Cyclo-
 pia appellarunt. Scripsit Philochorus, Plutarcho teste, negare Cretenses quæ narrantur
 de Labyrintho ; nec aliud fuissè quam custodiam, in quam conjiciebant, quos asservatos
 vellent. Idem habent Tzetzes & Nicetas. Atqui credibile est Latomias illas Creticas.
 itidem ut Syracufanas, carceris usum præstitissè. Taurus Pasiphaës, qui è mari prodierat,
 quemque in furorem egit Neptunus, cum alium ipsi Minos immolassèt, Vituli aurei ad-
 umbratio quædam fuit, de quo dicebat Aaron : *Projeci illud (aurum) in ignem, egressusque
 est hic vitulus.* Pasiphaës autem adulterium, impium Ebrææ gentis cultum signat, Vitulo
 huic exhibitum : notum enim est idolorum cultum, fornicationis & adulterii nomine sæpe
 in Scriptura sacra signari. Porro Vitulum hunc Mosès iratus combussit & contrivit, cum
 legitimum aliorum vitulorum sacrificandorum ritum populares suos docuissèt. Notissima
 est Scyllæ fabula, Nisi Megarensium regis filia, quæ Minoem Megaram obsidentem
 conspicata, tanto ejus amore exarsit, ut patrem ipsi, patriamque proderet : mutatis no-
 minibus idem de Mose narrat Josephus, & Aucto Hypomnematis in Hexaëmeron,
 quod Eustathio Antiocheno tribuitur : eum nempe cum exercitu adversus Æthiopas à
 Chenephre fuissè missum, & re egregie gesta Æthiopas in urbem regiam Sabam probe
 munitam compulsos obsedissè ; (Megaram dixere, hoc est *בגנר*, *Habitationem* ; sic enim
 exponit Bochartus) Tharbin vero regis Æthiopum filiam, conspecto de mœnibus Mose,
 forma ejus ac virtute captam, ita hominem adamasse, ut per internuntios de prodenda
 ipsi patria, nuptiisque cum eo contrahendis pacisceretur, atque id re præstitum fuissè.
 Manifestum est autem, nuptiis hæc Æthiopicis Mosis confingendis causam præbuissè
 Sephoram Mosis uxorem Madianitidem, quæ in libro Numerorum Æthiopissa appella-
 tur à Septuaginta Interpretibus & à Vulgato, cum in Ebraico exemplari dicatur *כשית*
 hoc est Chulithis. Quippe Chus Arabiam sæpius notare, à Bocharto probatum est. Refert
 Plutarchus, Minoë Atticam armis vastante, Deos velut ipsi succenturiatos, regionem
 quoque morbis, siccitate, & sterilitate fecidasse : cui fabulæ præbuit argumentum Mosis
 adversus Chananæos, proximasque gentes, Dei nutu suscepta, ope confecta expeditio.
 Merito ergo Mosè cum Minoë comparaverunt Strabo, & Josephus : merito ille quo-
 que incerta esse dixit, quæ de Minoë tradita sunt, nec constare quidem inter Auctores
 Cretensise ortu fuerit, an inquilinus. Liquidum etiam est vanam esse distinctionem,
 quam inter duos Minoas, avum, Jovis vel Asterii filium, Lycasti patrem, & nepotem
 Lycasti filium, Scriptores plerique inesse voluerunt, cum uterque vere unicus Mosès fue-
 rit. Sprevit igitur distinctionem istam Apollodorus, & unum dumtaxat Minoem agno-
 vit.

Exod. 18.
 Hom. Odyss. A.
 Plat. in Minoë.
 Exod. 4. 17.
 Schol. Hom.
 Odyss. 7.
 Plat. Min.
 Plut. Theseo.
 Eustath. in
 Iliad. 6. & in
 Odyss. A.
 Herod. libr. 2.
 cap. 148.
 Diodor. libr. 7.
 Plin. libr. 36.
 cap. 13.
 Bellon. Ob-
 serv. libr. 2.
 cap. 6.
 Strab. libr. 10.
 Etymol. in A.
 Cypri.
 Cedr. Synops.
 Hist. p. 112.
 Eustath. in
 Odyss. A.
 Strab. libr. 10.
 Plut. Thef.
 Tzet. Chil. 11.
 cap. 379.
 Nicet. de Im-
 per. Andron.
 libr. 1.
 Exod. 31. 24.
 Boch. Char.
 libr. 1. cap. 24.
 Num. 12. 1.
 Boch. Phal.
 libr. 4. cap. 2.
 Plut. Theseo.
 Strab. libr. 10.
 Joseph. libr. 2.
 contr. Apion.
 Strab. libr. 10.

X. Ex his porro quæ de Judæorum & Idæorum Cretensium affinitate vulgo credita *Explicatur*

1. Mach. 12.
21. in quo agitur de Iudaeorum & Spartanorum germanitate.
Strab. libr. 10.

Plut. Pyrrh.

Joseph. Antiq. libr. 12. cap. 5.

Steph. in Iudaea.

Perperam locum hunc interpretatus est Joseph. Antiq. libr. 13. cap. 5.

fuisse diximus, lux accedere potest obscuro Machabaici prioris loco, ubi Spartanorum rex Arius Onia Judaeorum Pontifici haec scribit: *Inventum est in Scriptura de Spartatis & Iudaeis, quoniam sunt fratres, & quod sunt de genere Abraham.* Docet Strabo Lyctum, Gortynam, aliasque urbes Creticas a Spartanis fuisse conditas, Lycurgum in Cretam abiisse, indeque leges suas in patriam reportasse, ac utrosque simillimos usos moribus & institutis: quod & Plato docet in primo De legibus, & Aristoteles in secundo Politicorum. Lacedaemonii autem cum florent omnibus copiis, credibile est Cretenses Spartanæ originis gloriam, aliquot tantum civitatum suarum propriam, ad totam gentem Creticam prorogasse, seque Sparta oriundos iactasse: nec abnuisse Spartanos, laudi sibi ducentes auctores haberi clarissimæ gentis. Credebant præterea Cretenses, vel credere se fingebant, Judæos ex se prodiisse: unde & hos quoque, tanquam progeniem suam agnoscerent poterant Lacedaemonii, ac proinde arbitrari communem sibi esse cum Cretensibus & Judæis originem, quemadmodum filii, patris, & avi communis origo est. Videtur autem opinio ista, tum cum in Creta esset, imbutus fuisse Arius: scriptum enim reliquit Plutarchus Arium Gortyniis suppetias latum ivisse in Cretam. Ergo cum pro certo haberi sciret Abrahamum vetustissimum ac nobilissimum Judaicæ gentis auctorem & parentem esse, eum quoque genti suæ parentem asciscendum ratus esse: non quod ita ipsi esset fortasse persuasum, sed quod in rebus favorabilibus, cum ignoratur veritas, figmenta pro veris habere deceat, ad eamque simulationem Lacedaemonios gratia Judaicæ gentis invitaret. Sic Turcæ, cum oppugnarent Græciam, ut à mittendis ipsi subsidiis Italos averterent, scribebant ad summos Pontifices Turcicam & Italam gentem à Trojanis ducere originem, qui cum à Græcis olim magnis calamitatibus fuerint affecti, debere Italos sibi favere, dum majorum suorum injurias persequuntur. Quapropter Arius de communi illa Judaeorum & Spartanorum origine, velut re explorata & comperta non differit, sed ut re fortuito sibi cognita ex libro, cujus nec titulum, nec auctorem indicat, propter obscuritatem videlicet: *εὐρέθη ἐν γραφῇ, Inventum est in scriptura:* & apud Josephum: *εἰρηχόντες γραφῇ πρὸς ἑσέσδω.* Legentes scripturam quamdam reperimus. Videtur autem scriptum habuisse liber ille, Judæos Abrahami sobolem, Cretensium Idaorum colonos esse, Cretenses vero Spartanorum. Id è re nata arripuit Arius, atque hinc collegit vel Abrahamum illum, Judaeorum parentem, ex Spartanis quoque esse ortum, itidem ut posteros ejus Judæos; vel Spartanos itidem ut Judæos ex Abrahamo prodiisse: si verum fuisset prius illud, non valde antiquum utique id esse posse, nec ignorari potuisse, propter nimis recentem rei memoriam, claraque tam egregie ac nobilis civis sui apud se mansura fuisset vestigia; quæ cum extarent plane nulla, unum superesse, ut Spartanos, perinde ac Judæos, Abrahami progeniem esse agnosceret. Quod in tanta originis obscuritate, qualis illa erat Lacedaemoniorum, impune credere & dicere licuit. Cujus originis dubiæ ac controversæ conscius Arius vetustissimum ac clarissimum genti suæ auctorem & parentem, qualem fuisse Abrahamum acceperat, adscribere posse putavit. Simili ratiocinatione uti necesse est eos, qui Arium putant idcirco Jonathan scripsisse, Spartanos esse fratres Judaeorum, quod à Judæo Spartone Bacchi commilitone Thebis profecto, cujus meminit Claudius Iolaus apud Stephanum, ortos utrosque crediderit; atque ita Judæum illum Spartonem cum alio Spartone Phoronei filio, Spartæ; juxta nonnullos, conditor confuderit. Nam si Spartonem communem gentis utriusque auctorem esse censuit Arius, Abrahamo progenitum eum credere debuit.

XI. Eandem representavit Epistolam Josephus, in libris Judaicæ ἀρχαιολογίας, sed ita ut à legitima Machabaici Historici sententia prorsus aberret. Rex utriusque contentione apparebit. Sic Machabaicus: *ἦν πατρῶσιν ἀπεσάλπισαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὄνιαν τὸν ἀρχιερέα ὡς ἀρτίαι τὰ βασίλειον ἐν ὕμνῳ, ὅτι ἐστὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, ὡς (lego, ὅτι) τὸ ἀντιγραφοῦ ὑποκρίται. καὶ ἐπεδέξατο ὄνιαν τὸν ἀνδρα τὸν ἀπεσάλπιστον ἐν δόξῃ, & ἔλαβεν τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς διισαφίτη θεὸς συμμοχὰς & φιλίας ἢ ἡμεῖς οὐδ' ἀπαρῆσθαι τῶν ὄντων, ὡς ἀποκρίσιν ἐχόντες τὰ βιβλία τὰ ἄγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν, ἐπιεχθῆμεν ἀποσείδει τῶν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίας ἀνανώσασθαι, πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοθῆναι ὕμῶν.* Jampridem misse erant epistole ad Oniam summum Sacerdotem ab Ario qui regnabat apud vos, quod estis fratres nostri; quarum exemplar subnexum est. Et Onias virum qui missus fuerat, honorifice accepit, & accepit literas, in quibus significabatur de societate & amicitia. Nos igitur his non indigentes, solatio habentes Libros sanctos qui sunt in manibus nostris, aggressi sumus mittere ad renovandam germanitatem & amicitiam, ne alieni à vobis efficiamur. Apertissima sententia: Oniam ait jampridem ab Ario literas accepisse, in quibus de gentis utriusque Judææ & Spartanæ germanitate scriptum erat, legatum honorifice fuisse susceptum, & literas quoque ipsas, quæ societatem & amicitiam proponebant: qua societate quanquam tuto carere possint Judæi, omnem spem & solatium in Sacrorum Voluminum pollicitationibus repositum habentes, conditionem tamen ipsos accipere, ac libenter

benter amicitiam & germanitatem renovare cum Spartanis, ne amicitia solvatur nexus, ac neglecta societas diuturnitate extabescat. Sic intellexit Vulgatus Interpres, sic Syrus. Longe vero aliter Josephus: nam istæc: ἡμεῖς ἔν ἀποστολαῖς τῶν ὄντων, Nos igitur his non indigentes, refert, non ad, συμμαχίας ἢ φιλίας, societate & amicitia, quæ proxime præcedunt; sed ad, ἀπεσταλτοῦ ἐπιστολῆς, ὅτι ἐστὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν. Missæ sunt epistole, quod estis fratres nostri; atque ita exponit: ἢ δὲ ὁμοῖοι τῆς τοιαύτης διαπόλιξέως. Non indigentes hujusmodi declaratione. Tum quod subest in Machabaico: Ὁδὴ ἄλλοιον ἔργον τὰ ἐκείλια τὰ ἄγρια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. Solatio habentes Libros sacros qui sunt in manibus nostris, sic reddit Josephus; διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πεπιστῶσθαι γραμμάτων. Quod sacra nostra litera his fidem fecerint: hoc est, ejusmodi significatione, & admonitione nobis opus non erat, ea nempe qua de germanitate nostra nos monuistis, quippe quam jam ex Libris nostris sacris compertam habebamus. Velim æquus & attentus Lector totam Machabaici Scriptoris pericopen expendat, & cum antecedentibus ac sequentibus controversam ῥῆσιν confligat, omnino intelliget ea, quorum ἀποστολαῖς Judæos esse scribit Jonathas, esse συμμαχίας & φιλίας Spartanorum, quarum proxime præcedit & subest mentio. Nam si id sibi voluisset Jonathas, Judæos non eguisse admonitione illa, qua de germanitate sua cum Spartanis docebantur, dixisset utique, ἡμεῖς ἔν ἀποστολαῖς πάντες: Nos igitur non indigentes ea. Nunc cum dixerit τῶντων, harum, manifestum est respexisse ad συμμαχίας & φιλίας proximè commemoratas. Quod opponit autem Grotius, hujus interpretationis asseritor, Ὁδὴ ἄλλοιον hic significare ἀπόδειξιν, velut nono capite prioris hujus Machabaici: παρεκάλει τὰς Ναυαταῖας ἀπὸ Ὁδὴ ἄλλοιον ἰστοῖς τῶν ὑποκοδύλων αὐτῶν τῶν πολλῶν, vanum & frivolum est: nam παρεκάλει, illic non usurpatur pro ἀπόδειξι, sed pro ἰκέσει, ἐδήδη, ἠξίωσι: Vulgata, rogavit. Et Ὁδὴ ἄλλοιον, adhortationem, deprecationem, evocationem, significare fateor; ἀπόδειξιν, prorsus nego. Perperam igitur Jonathæ epistolam interpolavit, & adulteravit Josephus; quemadmodum & illam Arii, uti rectè animadvertit Scaliger in Canonibus Isagogicis. Quod si cui nostra hæc de Judæorum & Spartanorum consanguinitate conjectura non satisfacit, alteram afferemus infra: nam in re dubia & incerta suspicionibus patet locus, & quæcunque probabilitatem habent aliquam & similitudinem veri, confidenter & utiliter proponi possunt.

1. Mach. 9. 15.

Scalig. Can. Isag. lib. 3.

XII. In plerisque Minoi & Rhadamanthi convenit, ætate, patria, parentibus, quæ nobis iidem argumento esse possunt, & hunc quoque ad Mosi exemplar à Mythologis esse adornatum. Nominis origo obscura est & incerta. Hanc proponit Eustathius, ἐπεὶ ἢ μητὴρ ἑμῶν, κατέτι πάντων ἑσθνητικῶν διηγεῖται καὶ τὰ ῥόδα, ἀπὸ δ' αὐτῶν ἀρπάσας τὰ ἄεθρα ἐπέλαστο. Quia mater ejus insanit, hoc est insana cupiditate affecta fuit erga rosas, quas ipsi taurus præbuit, à quo rapta est. Quod valde ineptum est. Ex Oriente petenda fuit nominis hujus origo: nempe ex ררה, quod est, castigavit, erudit, subegit, præfuit, dominatus est; unde רריות, pedagogus, præceptor: & ex כנען, terruit. Ita ut ex כנען רריות, quod Præceptorem terribilem sonat, constat fit nomen Rhadamanthios. Illius ecquod sit apud inferos officium, malo Virgilio verbis, quam meis Virgil. Æn. 6. referre:

Rhadamanthys idem as Mosi. Eustath. in Iliad. 5.

Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna,
 Castigatque, auditque dolos, subigitque fateri,
 Quæ quis apud superos furto letatus inani,
 Distulit in seivam commissa piacula mortem.
 Continuo fontes ultrix accincta flagello
 Tisiphone quatit insultans.

Atqui id in Mosem aptissime convenit, qui & severas leges Ebræis dixit, & si qui eas perrumpere auderent, acerbissimis suppliciis punivit. Hoc autem munere apud inferos defungi Rhadamanthyn sinxerunt Veteres, quod dum viveret, juri dicundo fuisset à Minoë præfectus. Sunt qui legumlatorem fuisse dicant, alii primum legum repertorem. Ex Ephoro autem refert Strabo imitatore fuisse Minoem præsci cujusdam Rhadamanthios, qui primus Cretensibus leges constituerit, à Jove eas se accepisse fingens. Has inter Rhadamanthios leges memorabilis illa erat, quæ vetabat ne per Deum quis juraret, nomenque Dei temere usurparet, ὑπὲρ τῶ μη θεῶν ὀνομαζέσθαι ἐπὶ πάντων. Ne Deus omnino nominaretur, inquit Eustathius; per anserem vero, aut canem, aut arietem, aut quid simile, & jurabat ipse, & alios jurare jubebat; quod & à Soerate factum ferunt. Atque id Rhadamanthios juramentum quamobrem inter Proverbia retulerint Græci Parcemiographi Zenobius, & Apostolius, & post illos deinde Erasmus, prorsus non video. Ipsissima autem Mosi lex est: Non assumes nomen Dei tui in vanum: nec enim habebit infontem Dominus eum, qui assumerit nomen Dei sui frustra. Virgam, dum jura reddit, manu tenere Rhadamanthyn ait Plato, in quo Mosi vir-

Strab. lib. 10.

Eustath. in Hom. Odyss. 7. Zenob. Cent. 5. Proverb. 81. Apostol. Cent. 17. Prov. 7. Erasm. Chil. 1. Cent. 9. Prov. 31. Exod. 20. 7.

- gam possumus agnoscere. Multas Asiae maritimae terras imperio suo subiecisse Rhadamanthyn memorat Diodorus, quod & de Mose Historiae sacrae praedicant. Addit Diodorus hunc ἐρυθρῶ, ἐν τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ἡγεμονίᾳ τῶν Κασιέων τῶν δὲ ἐνείων ἐρυθρῶν ὀνομαζόμενον Erythro, uni ex filiis suis, regnum eorum tradidisse, qui propter eum Erythri dicti sunt. Ita & Perseo, alteri Mosis imagini, Erythras filius adscribitur, qui in Rubri maris ora regnavit, ut suo loco notabimus. Certe Rhamnaeos Arabicam gentem à Rhadamantho nomen habuisse tradit Plinius, nec alios esse puto, quam qui a Strabone Rhamanithæ, & à Nonno Rhadamanes appellantur. Legimus enim in Dionysiacis Nonni Minoem ex insula Creta expulisse Rhadamanas in Arabiam: unde & alibi Dictæos eos appellat, & in expeditionis Indicæ societatem à Baccho ascitos fuisse narrat. Legimus & apud Stephanum, Rhadamanthyn cum fratribus Gazam Phœniciam urbem ivisse. Atqui Mosis & in Arabia, non privatus solum apud socerum Jethro, sed dux etiam ac gentis suæ princeps diutinam moram traxit, & ejus consiliis ac præceptis Ebraei obsecuti, Palestinos, quorum regio fere maritima est, maximis damnis affecerunt. Memoriae prodidit Itacius Tzetzes propter interfectum fratrem patria exulasse Rhadamanthyn: hæc historiae Mosis interpolatio est, qui *viram Ægyptium, percussentem quemdam de Ebrais fratribus suis, percussim abscondit fabulo*, & in Madiamitidem terram profugit. Rhadamanthyn Homerus non semel flavum appellat: *πύρρον* fuisse Mosem tradit Artapanus apud Eusebium; *πύρρον* quoque fuisse Typhonem, qui ad Mosis exemplar factus est, Plutarchus scriptum reliquit.
- XIII. Quin & Æacus, tertius inferorum iudex, Mosem exhibet. Minois coævus fuit, coævus & Bacchi, & Aristæi, in quibus occultum Mosem deteximus: coævus & Asterii, qui Minois filius fuit, avo cognominis. Atque hos, Æacum, inquam, Minoem, Aristæum, & Asterium, Baccho Indicæ expeditionis socios addit Nonnus in Dionysiacis. Jovis filius fingitur, item ut pleræque Mosis imagines, Bacchus, Minos, Rhadamanthys, alii. Jove in ignem mutato natus dicitur, perinde ut Bacchus. Testis Ovidius, cum ait de Jove: *Aureus ut Danaën, Ætopida luserit ignis*. Ælopiis illa, Ægina est, Ælopi filia, Æaci mater. Non ex Jove ignibus celato, at in aquilam verso genitum eum scribit Nonnus, sed prope ardentem & *πυελουσσον* fluvium. Fabulam fufius narrat Apollodorus, Ælopum, cum Jovem Æginam rapientem pertinaciter insequeretur, a Jove fulmine fuisse ictum, & ad fluenta sua remissum, proptereaque ex fluvio hocce carbonem efferrit. Quæ manifesto alludunt ad fatum Bacchi, igneo & fulgurante Jove ac Semele prognati, & ad Mosem itidem referenda sunt. Mater Æaco tribuitur Ægina Ælopi fluvii filia, quod Thermuthis, velut altera Mosis mater, eum ex fluvio extraxerit. Piissimum omnium hominum fuisse Æacum testificatur Apollodorus, Græcorum omnium Plutarchus: sanctitatem ac pietatem Mosis prædicare nihil attinet. Virgam inter judicandum tenuisse Æacum dicit Plato, quo sacra illa Mosis virga notatur. Græciæ siccitate, sterilitate, ac fame laboranti largos imbres, & vilem ac uberem frugum annonam precibus & sacrificiis à Jove Æacus impetravit: Moses Israëlitis aquam, manna, & coturnices. Observatum est à Pausania, ex Æaci liberis nullum ipsi in regnum Æginæ successisse: Mosis filiorum nullus paternæ dignitatis hæres fuit. In Æaci Templo, quod in urbe Ægina visebatur, ara erat paulum è terra extans, quam Æaci monumentum fuisse in arcanis habebatur, ut auctor est Pausanias: de sepulcro Mosis sic postremum caput Deuteronomii: *Et non cognovit homo sepulcrum ejus usque in presentem diem*.
- XIV. Occulit Mosem & Proteus, Deus ille multiformis, Mosis coævus fuit; nam consulit eum apud Virgilium Aristæus, quem Mosem esse paulo post ostendam. Bacchum etiam, larvatum Mosem, excepit hospitio, ut est apud Apollodorum. Et ejus filios denique interfecit Hercules, quem Josuæ imaginem gerere probabo. Ægyptium faciunt Veteres, qualis Mosis fuit: alii Thracem; Pallenem enim, quam ipsi patriam assignat Virgilius, in Thracia Stephanus, alique collocant: cujus rei causam ad Mosem quoque pertinere docebo infra, ubi de Orpheo disseram. Patrem Jovem habuit, si Luciano fides est: nam quibus regia potestas & dignitas contigerat, eos Jove prognatos Antiqui fingebant, ut supra dixi. Atqui regem Ægypti Proteum fuisse dicunt Herodotus, & Euripides; & id dignitatis Mosis obtinuit. At Johannes Tzetzes Nepruno & Phœnice, Phœnicis filia, natum Proteum esse docet, in quo Mosis, Ebræorumque, quorum avi olim venerant ex Phœnicia, originem licet animadvertere. Atque hæc mihi videtur fuisse ratio, cur Memphi templum ipsi conditum fuerit eo loco, qui Castra Tyriorum appellatus est, inter Tyrios Phœnicis circum habitantes: quod discimus ex Herodoto. Cur autem Neprunus ipsi pater adscribatur, causæ fuit mirabilis maris Rubri transitus, cujus qui fuit auctor & dux Mosis, ita faventem & propitium visus est fabulatoribus habuisse Neprunum, ut eo natum esse statuerent. Hanc

Diod. libr. 5.

Plin. libr. 6.
cap. 28.
Strab. libr. 16.
Nonn. Dionys.
libr. 21. & 36.Steph. in 2^a c.H. Tzet. in
Lycophr.
Exod. 2. 11. &
seq.Hom. Odyss.
1. & 8.
Euf. Præp. 1. 9.
Plur. De Iud.
Æacus idem
ac Mosis.Nonn. Dion.
libr. 13.Ovid. Met.
libr. 6.Nonn. Dionys.
libr. 13.
Apollod. libr. 3.Apollod. libr. 3.
Plur. Theleo.
Plur. Gorg.

Pausan. Attic.

Pausan. Co-
rinth.
Deut. 14. 6.Proteus idem
ac Mosis.
Virgil. Georg.
libr. 4.
Apollod. libr. 3.Lucian. De
mort. Peregr.Herodot. libr.
2. cap. 112.
Euripid. Helen.
Prolog.
Tzet. Chil. 2.
Hist. 44.Herod. libr. 2.
cap. 112.

etiam videtur habuisse causam Pseudo-orpheus, quamobrem maris claves Proteum gerere diceret; eandem & alii, cur paratum ipsi à Neptuno alveum sub mari finxerint, per quem ex Pallene in Ægyptum ficus penetraret, uti referunt Ilacius Tzetzes, & Philargyrius. Forsitan & quod accepissent vetusti *μυθωνδίσου ingressum Mosem medium nebula ascendisse in montem, nube densissima opertum, & à Deo locatum in foramine petrae*, idcirco Proteum in obscuris illis meatibus, vel in specubus latitantem finxerunt. Ob quam etiam causam ex Thracia, regione septentrionali, profectum esse voluerunt, uti & Orpheum, & Eumolpum, Mosis itidem, ut mox ostendemus, imagines: Septentrionem enim Veteres caliginosum, & densis tenebris oblitum censuerunt. Ideo *ζόφου* apud Homerum, Strabo Septentrionem interpretatur. Tibullus Panegyrico ad Mef. salam, de Septentrione:

Illic & densa tellus absconditur umbra.

Arabes quoque Mare septentrionale, Tenebrosum appellant. Ita Geographus Nubienfis. Hinc & Aquiloni vento nomen. Aquilus enim color, niger est. Glossarium: *Aquilum, μέλαν, ως Λακίλλου*. Suetonius opponit candido. Festus fuscum & subnigrum interpretatur. Eodem sensu dixit Plautus, corpus aquilum; Varro, fluctum aquilum. Eodem dicitur & Aquilo. Nos Galli dicimus, *La Bise*, pari significato: nam Gallice *bis*, nigrum sonat. In quibusdam Galliae nostrae locis ventus Thrafcias, niger vocatur. Mythologi itaque ut exprimerent densam illam montis caliginem, & opacam nebulam, è qua egressus ad suos rediit Moses, ex ea mundi parte venisse dixerunt, quæ opacis obsepta tenebris credebatur. Duos filios Proteus habuit, duos & Moses. Omnia sese in rerum miracula transformabat; in ignem, propter fluctura & flammam Sinai montis verticem obsidentes, cum Deum Moses alloqueretur; in serpentem, propter virgam Mosis, quæ in serpentem, & rursus ex serpente in virgam mutata est; & in alias denique formas, propter varia prodigia virgæ hujus ope edita. An eandem ob causam, propter quam Mercurio facies partim aurea, partim nigra dabatur, petasus item partim candidus, partim niger; Apollini vero caput semirafum; & simulacra aliquando atra, aliquando splendida: Id quidem velle videtur Horatius, cum Protea, non quidem corpus, sed tantum vultus mutare dixit. Præterita, præsentia, & futura callere dicitur est Proteus, quod præteritorum historiam, descriptionem præsentium, & futurorum prædictionem lucubracionibus suis Moses complexus sit. Magum fuisse Proteum, & præstigiatores, & *θυματοποιόν* tradunt Auctores plerique; quo nomine & Mosem Apollonius Molon, Lyfimachus, & alii traducere conati sunt. *Λεγομένων* etiam fuisse, hoc est futura per pelvispicium, ut ita loquar, prænovisse testatur Johannes Tzetzes: Protei columnas commemorat Virgilius: ejusdem in Astrologici scientiam Diodorus prædicat. Horum omnium causæ brevi Apionis narratione continentur. In Ægyptiacis quippe scripsisse hunc refert Josephus, Mosem Heliopolitanum fuisse, & in patria sua statuisse quoddam instrumentum, quod verbis ipsius describere satius est: *ἀντι ἢ ὀβελῶν ἔσθη κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκᾶης, οὐκ ἂν ἄλλο ἐπ' αὐτῶν ἔσθη κίονας, ὡς ἔστι ἐν αἰθέρι τῶν αἰτῶν δεξμῶν ἡλίω συμπροπολιῶν*. Hæc ita leguntur in codice manuscripto Bibliothecæ Regiæ, & in libris editis, licet valde mendosa sint, quemadmodum & totus iste liber: quæ sic restituere conabar: *ἀντι δὲ ὀβελῶν ἔσθη κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκᾶης, οὐκ ἂν ἄλλο ἐπ' αὐτῶν ἔσθη κίονας, ὡς ἔστι ἐν αἰθέρι, τῶν αἰτῶν δεξμῶν ἡλίω συμπροπολιῶν*. Sensus est; *Pro gnomonibus columnas statuit, quibus scapha forma subjecta erat; ab harum vero summitatibus umbra in eam incidebat; ita ut eandem cursum, quem Sol in aethere, absolveret*. Dictionem, *ἀνδρες*, Interpretes non agnoscit. Cæterum intricata est phrasus, quapropter à Josepho deridetur. Hac ergo correctione contenti sumus, dum melioris Codicis nobis contingat subsidium. Mosem ait pro obeliscis columnas in scapha statuisse, quarum umbra solarem cursum designaret. Scaphen, sive Hemisphærium intelligit, quod ab Aristarcho Samio inventum esse Vitruvius docet. Describitur à Martiano Capella his verbis: *Scaphia dicuntur rotunda ex ære vasa, que horarum ductus stili in medio fundo sui præcitate discriminant, qui stilus gnomon appellatur*. At Sciotheron Mose ab Apione adscriptum, pro gnomone columnas habebat in medio, quarum usum ignoravit Grammaticus ille. Nam si umbræ solum projiciendæ utiles erant, longè melius id fecisset stilus unicus. Atqui hoc ipsum videtur esse horologium, quod nonnulli de grege Rabbiorum, à majoribus suis acceptum, & ab Ægyptiis, ut videtur, ac Babylonis inventum describunt, quodque supra tres columellas in media scapha sitas magnam compactilium armillarum coagmentationem, multasque inscriptiones Ebraicas præferbat: atque id tamen fuisse Sciotheron ostendit Scaphe subjecta. Verum Mose inventum hoc longe esse recentius multa suadent, quæ nunc explicare non vacat. Multum differebat hoc horologium ab Achazi *מַעְלָה*, quarum descriptionem dederunt iidem Rab-

Orph. Hymn. in Proteum. If. Tzetz. in Lycophr. Philarg. in Virg. Georg. 4. Exod. 12. 18. & 19. 16. & 33. 12.

Hom. Odyss. 1. & 2. Strab. libr. 1. & 10.

Geogr. Nub. Clim. 7. part. 1. & 9. Sueton. Aug. cap. 79. Plaut. Pcen. 5. 2. Varro *de q. d. c. 3. 1. 6. 1. 6.*

Horat. libr. 1. Epist. 1.

Apoll. & Lyl. apud Joseph. 1. 2. contr. Ap. Tzetz. Chil. 2. Hist. 44. Virgil. Æn. 12. Diodor. libr. 2. Joseph. libr. 2. contr. Apionis

Vitr. libr. 9. cap. 9. Mart. Cap. libr. 6. cap. 1.

bini, Ut ut est, vides Mofi, itidem ut Proteo, attributas ab Apione columnas, pelvim five Scapham, & Astrologia peritiam. Egregius saltator fuit Proteus; quod de Orpheo itidem, & Musæo, quos ex Mosis quoque historia prodidisse ostendam, Lucianus tradidit; propter cantatos à Mose Hymnos, & Mania fororis Mosis tripudia ac chorcas. Naturæ principia aperuisse Proteum legitur in Hymnis Orpheo adscriptis, & in Chiliadibus Tzetis: quod unice Mofi convenit, qui de rerum origine, & mundi creatione laculenter, versimeque disseruit. Proteus ποσειδάωνος, multi consilii appellatur in iisdem Orphicis: sic Mercurius Osiridis σύμβουλος consiliarius fuisse dicitur à Diodoro, *ὅτι τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν ἦν ἀδῶν φίλων*. Quod aliis omnibus ejus amicis, hic prudentia prestiterit: sic Bacchus in iisdem Hymnis, *ὁβούλος*, boni consilii, & ἐμπόρου, bonis consiliis plenus dicitur: Bacchus autem & Mercurius, typi sunt Mosis: sic & Moses ipse à Josepho dicitur *prudentissimus consiliarius, σύμβουλος σωτηρίας*. Proteum fortissimum & invictum fuisse constat: verba sunt Servii, qui & propter fortitudinem Herculem eum ait fuisse dictum: de Mose perhibet Josephus, *ἐν ἀρασι στρατηγὸν ἀεὶ τὸν γαρόντων*. In omnibus excellentem imperatorem extitisse. Nepruni armenta & turpes phocas pascere Proteum. cecinerunt Homerus, & Virgilius: Mofes diu pastoralem vitam egit. Ex iis quæ de Proteo narrat Herodotus, summa ipsius æquitas & integritas intelligitur, qua præcipue laude Mofes floruit. Divinos denique in Ægypto honores Proteus consecutus est, itidem ut Osiris, Mercurius, Vulcanus, & Typhon, in quibus fallax vetustas Mofem adumbravit.

Luc. De saltat.

Orph. Hymn. in Prot. Tzet. Chil. 2. Hill. 44.

Diodor. libr. 1. Orph. Hymn. in Dionys.

Joseph. libr. 2. contr. Apion. Serv. in Virg. Æn. 11.

Hom. Olyf. Virg. 4. Georg. Herod. libr. 2. cap. 115.

Perseus idem ac Mofes. Herod. libr. 2. cap. 91. Diod. libr. 1. Strab. libr. 17.

Joseph. Antiq. libr. 2. cap. 5.

Diod. libr. 5.

Mofes inter alia reclusus, & Libra gestanda adhibuit.

Levit. 19. 35.

Deuter. 25. 15. & seq.

Manil. libr. 2.

Aristot.

XV. Mofes quoque Perseo multis rebus similis est. Libero & Amphioni, quorum uterque Mofes est, Perseus æqualis fuit. Ægyptium fuisse tradunt Herodotus, ac Diodorus: addit ille Chemmi positum ei fuisse templum, & à Chemmitis solitum gymniciis ludis celebrari: Strabo vero in Ægypto ποσειδάωνος οὐρούς, Persei speculam ponit; quod & speculatorem fuisse Perseum indicat: Ægyptius fuit Mofes; fuisse & speculatorem ostendit cognomen ipsius Osarsiph, hoc est, Solis speculator: idem & *Σωτήρ* à Georgio Syncello dictus est, ut supra observavimus. Statim ab ortu in arcam conclusus, & in mare abjectus est Perseus, & in Polydectæ deinde regia educatus: quæ in Mofem apposite congruunt. Magicæ artis peritum fuisse narrat Auctor Philopatridos, qui libellus Luciano tribuitur: idem de Proteo, qui Mofes est, à nonnullis vulgo creditum esse diximus. Andromeden Cephei Æthiopum regis filiam duxit uxorem: Tharbis Æthiopum regis filia Mosis nuptias ambivit & impetravit, ut affirmat Josephus; hic deinde uxorem duxit Sephoram Æthiopiſſam, hoc est Chusitidem; nam Chus populos ad utrumque Rubri maris litus pertinentes significabat. Persei filium Erythram quidam faciunt, qui ad maris hujus oram imperitarit. Sic Rhadamanthyi, qui figura est Mosis, tribuit Diodorus Erythrum filium qui regnum tenuerit Erythrorum, ut dixi supra, quod liberos Mofes hoc in litore genuerit. Mercurii talaria & gladium gestavit Perseus; quippe Mercurius ipse Mofes est.

XVI. Non alio etiam quam ad Mofem videntur referenda, quæ in Libro Memoriali scripsit Lucius Ampelius, rudis homo quidem & imperitus, sed aliorum in scribendo subnixus studiis, & aliquibus bonæ vetustatis reliquiis conspicuus. *Libra*, inquit, quam Græci *Λύρα* appellant, virile nomen est adeptus. Is omni clementia justitia Mochos dictus, qui primus dicitur libra pondus hominibus invenisse, quæ utilissima mortalibus æstimantur, ideoque in numerum stellarum receptus est, & *Libra* est dictus. En tibi Mofem proprio nomine appellatum, si pro Mochos legas Mofchos, quod est *μωχ*. Quo nomine ab aliis Scriptoribus designatum Mofem supra diximus. Statives ipsi inventionem tribuit Ampelius, quod sancte caverit, ne qua fraus ponderibus, mensuris, aut regulis inesset: *Nolite facere*, inquit, *iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera justa, & aqua sint pondera, justus modius, æquusque sextarius*. Eadem gravissimis verbis alio loco iterat: *Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus; nec erit in domo tua modius major & minor: pondus habebis justum & verum; & modius æqualis & verus erit tibi, ut multo vivas tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Abominatur enim Dominus Deus tuus eum qui facit hæc, & adversatur omnem injustitiam*. Ineptum autem est, quod ait ineptus Ampelius, *Libram*, quam Græci *Λύρα* appellant, virile nomen esse adeptam. *Libra* à veteribus Astronomis, non folla, uti nunc, sed simul cum *Libripende* in astrothesia pingebatur. Diserte Manilius: *Humana est facies Libræ*. Munus cælestis Libræ pendendæ Augusto delegavit ipsius ætas, quo optimo & æquissimo Principi gratificaretur. Alii id Virgini adscripserunt. Atqui ex Ampelio intelligimus Mofi hunc honorem jam ante fuisse habitum, propter æquitatem, ac statives inventionem: nempe, ut verisimile est, ab Ægyptiis, vicinisque nationibus, Astronomiæ studio deditis, quas Mosis fama pervaserat.

XVII. Quinetiam in Aristæo nobilis constat Mosis effigies. Apollinis, vel ut

alis placet, Liberi filius dictus est Aristæus: Mosem in Libero, & Apolline latere do-
 cuimus. Atque hic pater cum filio, ut alias sæpe, confunditur: nam Apollo ipse Ari-
 stæus habitus est, & Apollo quidem *ῥόμιος*, sive Pastoralis, quod apposite in Mo-
 sem convenire ostendimus. Pastorem dicit Aristæum Virgilius, & tercentum ipsi juven-
 cos Cææ dumetâ tondere; Cyrenes ab Apolline raptâ, cum pecudes ad Penei ripam
 pasceret, filium fuisse prodit Apollonius in Argonauticis; & Apollo ipse, Pastor ab
 Amphrýso memorandus dicitur: pastor fuit Moses *παρῆθης*, & prognatus Israëlitis,
 qui pastores ovium fuerunt. Bacchi socium Aristæum faciunt Diodorus & Nonnus:
 Bacchus Moses ipse est; est & Mercurius, ac propterea nascentem Aristæum à Mer-
 curio fuisse sublatum canit Pindarus. Aristæus Nymphis nutriendus est traditus, ut ha-
 bet Diodorus: in aquas statim ab ortu abjectus est Moses, ab iisque servatus & extra-
 ctus: Nymphas autem, lymphas esse, sive aquas notum est; quam ob causam & Li-
 ber, qui Moses est, à Nymphis educatus fuisse dicitur. Indidem factum est, ut Aristæi
 mater Cyrene, Penei filia esse fingeretur; quod videlicet Mosem sua mater fluvio com-
 miserit. Duos ex Cyrene filios suscepisse Apollinem, Autuchum & Aristæum docent
 Scholia Apollonii: duos Amramus filios genuit, Aaronem & Mosem. Filios dico, nam
 & filiam præterea Mariam habuit. Aristæum Hesiodus *ἑσθραίου* appellat, propter
 radios è Mosis vertice micantes. Scribit Pindarus Libyæ terræ portionem Cyrene Ari-
 stæi matri donatam, ab eaque *ἑσθραίου* factam, hoc est legibus bene temperatam: le-
 gislatoris munere functus est Moses, atque id quidem in locis Cyrenaicæ proximis.
 Primum Aristæum Diis bovem immolasse à quibusdam traditum est; quod & de Ce-
 crope, qui Moses est, tradidit Eusebius in Chronico; & quod Prometheo, qui Mo-
 ses quoque est, ab aliis tribuitur: quia nempe Moses sacrificiorum rationem suos do-
 cuit, vel quod Vitulum aureum comminuerit. Ceos astri Sirii inclementia torrefactos
 sacris Jovi factis Aristæus sublevavit, & blandos Etesiarum status ad æstus mitigandos
 impetravit: Moses populares suos ad Nili ripas in miserabilem servitutem redactos,
 & sævissime habitos, libertatis compotes fecit, & in desertum ad sacra Deo faciendâ
 deduxit. Sirius autem idem est qui Nilus, ut supra monui: Æthiopibus Siris dicitur,
 teste Dionysio Periegete. Ubi perperam Eustathius nomen id Nilum à Sirio stella ha-
 buisse tradit, *ὡπὸ κούρα γδ, φασίν, ὃ μῆσος ὁ σείκεος ἀστὴρ, πρῶτον μὲν ὁ νεῖδος, ἐν ἑσθραίου
 κούρα ἀραβίων. Sub Cane enim, inquit, cuius pars est stella Sirius, exundat Nilus,
 oriente Cane intumescens: cum è contrario à Nilo Sirius stella nomen habeat; Nilus
 vero *שׁוּרְיָ* dicatur, à nigrore aquæ limo turbidæ, à Græcis *Μέλας*, à Latinis Melo.
 Aristæum fingit Virgilius matrem sub undis adiisse, rerum suarum iacturam & cala-
 mitates conquestum: Moses flumine extractus cum Pharaone de gentis suæ miseriis ex-
 postulat. Aristæum medicinam, agriculturam, & vaticinandi artem Musæ docuerunt,
 ut dicimus ex Apollonii Argonauticis, & Politii Heraclidis: Propheta fuit Moses, &
 naturas rerum perculluit, fuit enim *eruditus omni sapientia Ægyptiorum*, ut habet Lu-
 cas in Actis; eumque ob medicinæ peritiâ laudat Clemens Alexandrinus. Aristæum
 artes omnes tenuisse scribit Germanicus in Arateis Phenomenis, & ab Antiquis sub
 Aquarii asterismo cælo consecratum credi; alii relatum eum esse narrant in Deorum
 numerum, propter res in usum generis humani & commodum inventas, & dia ipsius
 reperta, quæ recenset Nonnus in Dionysiâcis, unde & *ἑσθραίου, vitæ servatorem* ipsum
 appellat: quam multis gentem suam, hominesque universos beneficiis devinxerit Mo-
 ses, supervacuum est exponere; hinc certe divinos honores apud Ethnicos consecu-
 tus est. In Hæmo monte ex hominum oculis evanuisse Aristæum refert Diodorus:
 mortuus est Moses in monte Nebo: & non cognovit homo sepulcrum ejus usque in præsen-
 tem diem.*

Aristæus hic cum Aristea Proconnesio sæpenumero confunditur, & res alterius al-
 teri sæpe adscriptæ sunt, quemadmodum ostendam in Propositione nona. Aristeam
 autem fuisse Philosophum, & de rerum natura scripsisse docet disertè Maximus Ty-
 rius: Philosophiæ totius principia, verasque rerum origines libris suis Moses confi-
 gnavit; Philosophiæ inventorem eum prædicant Artapanus & Eupolemus, atque
 ob Philosophiæ peritiâ laudatur à Clemente Alexandrino. Præstigiator fuit Aristæus,
ἀστὴρ γόνος, ἢ τοῦ ἀδδ. Vir præstigiator, si quis alius, inquit Strabo; propter prodigia
 à Mose in Ægypto edita, quibus Magos ipsos Ægyptios superavit: unde *γόνος* & *ἀπαι-
 τῶν* ab extraneis dictus & creditus est, Josepho teste. Inter vates futurorum præ-
 scientia celebratos ponitur à Clemente Alexandrino Aristæus: Mosis extant vaticinia.
 Homero antiquiorem Aristeam facit Tatianus; multis quippe annis Homerum Moses
 præcessit. Quin & præceptor Homeri à nonnullis Aristæus creditus est, juxta testi-
 ficationem Strabonis & Eustathii: non pauca enim ex libris Mosis depromta in Ho-
 mero deprehendas, quod suo loco demonstravimus. Animam ponere & fumere pro

idem ac Mo-
 sis.
 Virg. Georg.
 4. & 1.
 Apollon. Arg.
 libr. 2.
 Diod. libr. 4.
 Nonn. Dion.
 libr. 13.
 Pind. Pyth.
 Od. 9.
 Schol. Apol-
 lon. Arg. libr. 2.
 Hesiod. Theog.
 Pind. Pyth.
 Od. 9.
 Virg. 4. Georg.
 Apollon. Arg.
 libr. 2.
 Act. 7. 22.
 Clem. Str. 1. 1.
 German. cap. 1.
 Aquar.
 Nonn. Dion.
 libr. 5.
 Diod. libr. 4.
 Deut. 34. 6.
 Max. Tyr. Diss.
 21.
 Artap. apud
 Euseb. libr. 9.
 Præp. Evang.
 Eupol. apud
 Euseb. ibid. &
 Clem. Alex.
 Strom. 1.
 Joseph. libr. 2.
 contr. Apion.
 Strab. libr. 13.
 Tatian. Orat.
 adv. Gr.
 Strab. libr. 14.
 Eustath. in
 Hom. Iliad. c.

libitu Aristeam solitum Veteres commenti sunt, vivumque sepius apparuisse, cum mortuus putaretur: Moses in Nili profluentem demissus, & morti devotus, vivus exiit; idem, cum à Pharaone ad mortem quæreretur, *fugiens de conspectu ejus, moratus est in terra Madian*; cum mora deinde in monte facta periisse crederetur, salvus illac fusque descendit. Corpus denique Aristeæ, in fullonica defuncti, neutiquam quærentibus apparuit, uti neque illud Mosis, postquam in monte obiit.

Exod. 2. 15.

Musæum idem

ac Mosis.

Nansen, libr. 3.

de bono, apud

Euseb. Præp.

Evang. libr. 8.

Justin. Paten.

Euseb. Præp.

libr. 11. cap. 11.

Athen. libr. 13.

Euthym. Zig.

Saracen.

Cedren. Chr.

Scalig. Not.

in Fragm.

Herod. libr. 1.

cap. 131. & libr.

1. cap. 8.

Seld. De Dis

Syr. Synt. 1.

cap. 4.

Clem. Alex.

Strom. 1.

Laërt. Proem.

Clem. Alex.

Strom. 1.

Strab. libr. 16.

Herodot. libr. 7.

cap. 6. & libr.

2. cap. 96.

Suid. in Me-

mor.

Clem. Alex.

Strom. 1.

Euseb. Chron.

libr. 1.

Turn. Adv. libr.

28. cap. 46.

Serv. in Virg.

Æn. 6.

Artap. apud

Euseb. Præp.

Evang. libr. 9.

Orpheus

idem ac Mo-

ses.

Clem. Alex.

Strom. 1.

Euseb. Chron.

Eustath. in

Hom. Iliad. c.

Herod. libr. 1.

Eustath. in

Hom. Iliad. a.

XVIII. In Musæo Mosaicum inesse quippiam, vel nomen ipsum nos admonet: nam Numenius Pythagoreus mentionem Mosis faciens, non aliter eum quam Musæum appellat, Lunæ filium fuisse auctores sunt Pseudo-orpheus apud Justinum & Eusebium, & Hermesianax apud Athenæum; idcirco, opinor, quod è Madianitide prodit Mosés ad Ebræos servitio liberandos. Atqui circumstantes Madianitidem gentes, & Madianitarum non pauci, Lunæ cultui erant dediti. Cubar eam appellabant, seu potius Cabar, hoc est *Magnam*, ut exponunt Euthymius, & Cedrenus; ab Ebræo *כבב*. Appellabant & Alilat, quod interpretatur Scaliger, *Noctilucam*: Ebræi dixerunt Lilith: apud Herodotum est *ἀλίττα* & *ἀλιλάτ*; cujus religionis vestigia hodie etiam retinere Muhammedanos recte à Seldeno observatum est. Sed de eo nos alibi. Propter diuturnam etiam illam Mosis in Arabia mansionem, Liber, quem Mosém esse constat, in Arabia educatus esse dictus est à Poëtis. Musæo tribuitur Musices studium ac Lyricæ poëseos: calluisse Mosém scribit Clemens Alexandrinus *ἰοδυντικῶς τε, καὶ ἀρμονικῶς, ἐν τῇ ἰατρικῇ ἀμα καὶ μουσικῇ*. Numerorum musicorum, sonorumque scientiam, medicinam præterea & musicam: ac ejus certe hymni extant in Pentateucho. Orphei à quibusdam discipulus, à nonnullis imitator, ab aliis filius fuisse dicitur; Orpheum autem Mosém esse mox ostendam. Primus Musæus Theogoniam & sphaeram docuit, & ex uno omnia esse, in idque resoldi dixit, teste Diogene Laërtio; quo propter Philosophus, & Theologus à Servio fuisse dicitur: hæc mirifice in Mosém conveniunt, qui mundi creationem, & rerum principia explicavit, qui de Deo, uno omnium auctore ac fine, Deique colendi ritibus præclare disseruit; qui à Chaldeis denique & Ægyptiis celestium motuum doctrinis accurate instructus est, ut habet Clemens Alexandrinus. Tres futurorum præciosos vates simul commemorat Strabo, Orpheum, Musæum, & Mosém, qui tres unus, idemque sunt. Igitur *ἡρησμοῦς* sub Musæi nomine Onomacritus supposuit, & Onomacritum *ἡρησμοδοσοῦν τε, καὶ θεοδιδίττω ἡρησμοῦν ἢ μουσικῶν* oraculorum interpretem, & oraculorum Musæi ordinatorem, appellat Herodotus; & alibi quoque prædictorum quorundam Musæi meminit. Floruisse vult Suidas sub Cecrope secundo, in cujus ætatem conjunctum Clemens Alexandrinus, & Eusebius Liberum, & Perseum, & Amphionem. Hi autem expressæ sunt Mosis imagines, uti partim jam demonstratum à me est, partim mox demonstrabitur. Atqui ad ætatem primi Cecropis *τῆς θηροῦς*, quem Mosém esse dixi, referenda ista erant. Sed Græci Chronologiam ad Mythologiam suam accommodarunt. Hic à me impetrare non possum, ut Turnebi, viri sane quam docti, puerilem errorem præteream: mirari aut plerisque tam honorificam Musæi mentionem à Virgilio factam, Homeri prorsus nullam, ac propterea ipsi aliquam à Græcis livoris labem aspergi. Quasi vero Æneas in inferis nancisci potuerit Homerum, qui diu post Trojanum bellum natus est. Tam diversæ certe de Musæo hominum sententiæ, quas agnovit & conquestus est Servius, veritatem fabulis dissimulatam olent. Disconvenit inter fabulatores de parentibus; nam alii Orphei, quidam Antiphemi, nonnulli Lunæ, alii Eumolpi, alii Thamyra filium fuisse fingunt. Disconvenit de patria; alii quippe Eleusinium, alii Thracem, quidam Thebanum faciunt. De ætate disconvenit; alii enim Orphei coævum, alii antiquiorem, quidam recentiorem statuunt. Definam in præclaro Artapani testimonio, qui disertis affirmat verbis, eum qui ab Ebræis Mosés appellatus est, eundem à Græcis Musæum esse nominatum, eundemque Orphei præceptorem fuisse.

XIX. Ad Mosis etiam exemplar Orpheus ipse expressus est. Tempus convenit, nam ponitur Herculi æqualis, Josuæ videlicet, ministro Mosis. Coævus ponitur & Aristæi, & Musæi, & Persei, & Liberi, quibus omnibus Mosés unus adumbratur. Adscribuntur autem hi à Clemente Alexandrino & Eusebio Cecropis secundi ævo, cum ad ætatem primi Cecropis *τῆς θηροῦς*, qui fuit Mosis *ἀνθρώπου*, verius pertineant. Quamobrem duos Orpheas finxerunt Veteres, ut legimus apud Eustathium; quorum alter alterum undecim *ἡρησμοῦς* præcesserit: quod postremum inter Argonautas, quorum pars magna fuit, vixisse accepissent; alterum autem longe vetustiorum esse suaderet ratio. Quod si juxta Herodotum & Eustathium, aliosque complures, *ἡρησμοῦς* statuumus annorum circiter triginta, & undecim *ἡρησμοῦς* annorum ab Argonautarum expeditione retro numeres, in tempora Mosaica incidet. Idem fiet si à belli Tro-

jani temporibus retro numerandi ducas initium, centum enim & viginti Moses explevit vitæ annos. Unde alii undecim ætatibus Trojano bello antiquiorem ponunt Orpheum. Nec inde abluunt, qui novem vixisse eum ætates volunt. Apertissime convenientiam ætatis demonstrat Artapanus in libro de Judæis, cum Mosem Orphei discipulum fuisse scribit. Similis error in Minois, qui Moses est, assignando ævo à Tarrano admissus est: eum enim undecima ætate, *ἑξήκοντα ἔτη*, post Inachum floruisse tradit, cum Mosi coætaneum Inachum statuerit. Merito ergo Orpheum, Linum quoque, & Musæum, Theologorum omnium primos ac vetustissimos à Græcis haberi scribit Eusebius. Poëtarum omnium antiquissimum Orpheum appellant, Iamblichus, & Lactantius, & Theodoretus; ipsique adscriptos libros, antiquitatis esse divinæ scribit Arnobius; & neminem eum habuisse quem imitaretur, Plutarchus asseverat. Minime ab hac opinione discrepat Suidas, cum OEagrum Orphei patrem ab Atlante quintum facit, ac Orpheum proinde sextum. Nam sic Atlantem inter & Orpheum quinque intererunt *ἔτη*, sive anni centum & quinquaginta, quot circiter ponunt Chronologi Atlantem inter & Mosem. Arcadem fuisse putant nonnulli, quod & de Mercurio, & de Pane traditum est, quorum uterque Moses est. Thrax tamen fuisse vulgo creditur: Mercurii enim, quem Mosem esse constat ex superioribus, sacra in Thraciam penetrasse, mihi docuisse videor. Hanc præterea opinionis hujus valde probabilem causam reperio. Dixi supra Minoem, qui Moses est, Cretæ regem fuisse dictum, quod Palæstini *מֹשֶׁה* dicerentur. Ex hac voce facile prodiit vox altera *מֹרְפֵי* transpositis literis, quod ipsissimum Thracum nomen est. Atque inde factum puto, ut Eumolpus quoque, & Musæus, quos Mosi speciem tulisse mox patefaciam, & Proteus de quo idem demonstratum est, Thracæ ab aliquibus habiti sint. Hinc factum etiam, ut Aristæus, alter Moses, in Thraciam ad Bacchum, alterum itidem Mosem, ivisse à Diodoro dictus sit, ab eoque Orgiorum sacris fuisse initiatum, & in Hamo Thraciæ monte ex hominum oculis evanuisse. Factum hinc quoque ut Bacchus appellatus sit Sabazius, à Sabis gente Thracica, quemadmodum perhibet Eustathius ad Dionysii Periegesin; & post debellatos Lycurgum Thracum regem, Thracæque ipsos, regem ipsis Tharopem præfecisse dictus sit, Orgiorumque ritus eum edocuisse, quos OEagro filio deinde Tharops, Orphea filio OEagrus tradiderit. Horum auctorem Diodorum habeo, qui subjungit Poëtas quosdam, & in iis Antimachus, dicere, non Thracum regem, sed Arabum Lycurgum fuisse. Unde colligere possumus Thracum nomen, gentis alterius Judæis proximæ nomen extrusisse. Hinc factum denique, ut scripserit Hermippus Pythagoram Judæorum & Thracum opinionibus fuisse imbutum. Filius Apollinis habetur Orpheus, Mosi itidem personati. Orphei nomen non multum recedit à nomine Osariph, quod Mosi tribuit Manethos, & nos supra *Solis speculatorem* exposuimus: quippe Astrologiæ studiis ab Orphea primum institutos esse Græcos Lucianus affirmat; primus & cælorum harmoniam deprehendisse fertur, auctore Servio. Narrat Eustathius Orpheum primo agyrtam fuisse, & collecta demum valida hominum manu, magnam sibi potentiam comparasse: Moses locis plerisque peragratis rediit tandem ad suos, assumptoque Aaron *Venerum simul, & congregaverunt cunctos seniores filiorum Israël*, totique deinde Ebræorum genti præfuit, & summo quidem jure, ac vere regio. Quocirca merito Clemens Alexandrinus: *ἦν δ' οὐδ' ὁ ἴδιος Μωϋσῆς σοφός, βασιλεύς, νομοθέτης. Erat igitur Moses sapiens, rex, Legislator*; & à Thermuthi Pharaonis filia, non adoptatum solum, sed & in paterni regni successionem educatum fuisse ait Josephus; & ab Æthiopicis ut regem fuisse observatum scripsit Pseudo-eustathius in Hexæmeron; & R. Bechai, ut Mosem regem fuisse probet, ei istud Geneseos accommodat: *Et ad eum erit aggregatio populorum*; & hoc quoque Deuteronomii: *Erit apud rectissimum Rex congregatis principibus populi, cum tribubus Israël*. Hinc ergo Orpheus in Thracia regnasse dictus est. Hunc tiam auream capite gestantem exhibent Philostratus, & Callistratus, quod Moses fratri suo Aaroni, cum quo sæpe confunditur, cidarim lamina aurea instructam concinnarit. Sacerdotem appellat Orpheum Virgilius, quod Levitici generis fuerit Moses. Ægyptum se adiisse prædicat Orpheus in adscriptis illi Argonauticis; necnon reconditas hausit Ægyptiorum disciplinas: produnt enim Veteres memoriæ illuc erudiendi causa fuisse profectos & præcis Græcis plerosque, qui ad doctrinæ non vulgaris laudem aspirarent, ut supra jam monui, Melampodem puta, Dædalum, Homerum, Lycurgum, Solonem, Pythagoram, Eudoxum, Democritum, OEnopidem, & Platonem. Atque idipsum de Musæo etiam finxerunt, quem Mosem esse demonstravi. At Theodoretus, non ab Ægyptiis solum, sed ab Ebræis etiam veritatem hos accepisse docet. Ægyptius vero fuit Moses, & eruditus omni sapientia Ægyptiorum. Magna igitur doctrinarum omnium laus Orphea tributa est, ac Astronomiæ præsertim, ut dixi. Idem & poëtica facultate flo-

Artap. apud Euseb. Præp. libr. 9. cap. 27. Tarran. Orat. contr. gent. & apud Euf. Præp. libr. 10. cap. 11. Euseb. Præp. libr. 10. cap. 4. Iamblich. De vit. Pyth. cap. 14. Lactant. libr. 1. Instit. cap. 4. Theodoret. Sem. 1. De princip. Arnob. libr. 5. Punt. De music. Suid. in *ἑρμῆ*

Diodor. libr. 4.

Diodor. libr. 1.

Hermipp. apud Joseph. libr. 1. contr. Apion. Maneth. apud Joseph. libr. 1. contra Apion. Lucian. de Astrolog. Serv. in Virg. Æn. 6. Eustath. in Hom. Iliad. xi. Erod. 4. 29. Clem. Alex. Strom. 2.

Joseph. Antiqu. libr. 2. cap. 5.

Gen. 49. 10. Deut. 33. 5.

Philostr. Vit. Apoll. libr. 1. cap. 18. Philostr. Jun. Icon. Callistr. in Stati. Virg. Æn. 6.

Theodoret. Sem. 1. de fide. Act. 7. 28.

Suid. in Orp.
p. 65.

Euseb. Chron.
Eupol. apud
Clement. Alex.
Strom. 1. & Euseb.
libr. 9. cap. 26.
Luc. de Astrolog.
Clem. Alex.
Strom. 6.
Procl. Pison.
Theol. 1. 4. c. 5.
& libr. 6. cap. 8.
Paus. Boreotic.
Diodor. libr. 5.
Lucian. De
Astrol.
Procl. lib. 1. c. 4.

Iamb. De vit.
Pyth. cap. 28.
Theodor. Scr.
2. de fide.

Tzetz. Chil. 11.
Hist. 399.
Mofch. &
Procl. in Hesiod.
Eupol.

Euf. Præp. Ev.
libr. 11.
Justin. in Pagan.
& de Monarchia.
Clem. Alex.
Strom. 1.
Cyrill. libr. 1.
contr. Julian.

Clem. Alex.
Strom. 1.

ruit. Summa vero ejus fuit in Musicis, ac lyrae cantu præstantia; quo nomine celebratum quoque supra diximus Mosem, & cujus geminus extat Hymnus; unde & Hymnos Orpheus scripsisse dicitur apud Suidam, & Hymni ejus nomine inscripti circumferuntur. Nec de nihilo est quod cum Poëtarum vetustissimis ab aliquibus fingatur Orpheus, alii poëticæ artis inventorem faciunt Mercurium, alii Osiridem; quippe his tribus unus notatur Moses. Singularem fuisse aiunt Orphei in Philosophiæ studiis eruditionem: Philosophorum omnium antiquissimus fuit Moses, ut qui veras mundi origines primus in literas retulerit. Quapropter Eusebius ad annum ab Abrahamo 467, *Moses*, inquit, *Ægyptum derelinquens in eremo philosophatur*; & Eupolemus primum sapientem ait Mosem fuisse. Tantum in Theologicis nomen adeptus esse fertur Orpheus, ut à suis Theologus cognomento appellatus sit, ab aliis *ἱεροδρῆς*; & ejus Theologia, mystagogia, & *ἱερολογία* à Luciano, Clemente Alexandrino, & Proclo Diadocho celebrentur; primumque invenisse scribat Pausanias, quomodo Diis initia fierent, expiarentur scelera, curarentur morbi, & Deorum ira placaretur. Hæc Orpheum ab Idæis Dactylis accepisse Diodorus affirmat: Idæos autem Judæorum progenitores fuisse, imo Judæos ipsos, & Tacitus, & Veterum crediderunt complures, & nos supra docuimus. Primus quoque Bacchi Orgia ab Ægyptiis accepta transtulit in Græciam, quæ Orphica ab eo sunt dicta. Addit Lucianus non dilucide hæc ipsum explanasse inter suos, sed mysteriis occultasse. Unde Proclus Orphicum de rebus divinis differendi modum, eum esse ait, qui sit per symbola; quem cum tenuerit Pythagoras, *Ἐπιπρωτὸν τῆς ὀρφικῆς ἐπιπρωτίας τῆς ἀποδείξεως*. Imitatorem modi quem in interpretandis & constituendis rebus tenuit Orpheus, dictum fuisse testatur Iamblichus. Quid quod & Panathenæa, & Thesmophoria, & Eleusinia Athenas eum derulisse Theodoretus asseverat, & Isis ac Osiridis sacra in Cereris & Liberi orgia convertisse; testesque citat Plutarchum, Diodorum, & Demosthenem. Quibus significatur totam Græcorum Theologiam fabularum figmentis infuscatam, à Mose provenisse, qui quam peritus fuerit symboliæ Philosophiæ, discere licet ex libro primo Stromatum Clementis Alexandrini. Scripsisse se Orpheus ait in supposititiis Argonauticis, de Chao, de Jovis cultu, & de sacrificiis *ἱεροποιῆς*: adscribuntur ei quoque à Tzetze Ephemerides, & Decaëterides; quo respexisse opinor Moschopulum, & Proclum, Hesiodi interpretes, cum de bonis & malis diebus scripsisse Orpheum dixerunt. Quinciam tabulas ab eo descriptas commemorat Euripides in Alceste. Mosis manifesto hæc congruunt, qui Leges divinas in Tabulis exaratas proposuit, festa solennia suis assignavit temporibus, sacrorum ritus sanxit, & rerum principia posteris prodidit. At quæ ex Orpheo attulerunt Aristobulus Peripateticus apud Eusebium, Justinus, Clemens Alexandrinus, Cyrillus, & alii, ea prorsus videntur à Veteribus Christianis conficta, & ex sacrorum Codicum segminibus confuta: neque verum est Orpheum, postquam *πλουδόντα* dedidicisset, & Mosis doctrina fuisset imbutus, hæc scripsisse; quod putavit Justinus, & Cyrillo persuasit, & supposititiis carminibus conare probatus est. Minus aperiunt ea quæ de Orpheo refert Suidas; ex cujus *ἱερολογίαις* scriptionibus *ἡ ἐπιπρωτία* ea depromit de rerum primordiis, & fabricatione mundi, de summo omnium opifice, de sanctissima Trinitate, de hominis creatione, & animæ origine, quæ ex Christianorum exhedris prorsus videntur esse profecta. Eiusdem sunt commatis, quæ apud Patres proxime laudatos Orphei nomen ferunt. Moses illic appellatur *ὕδωρ*, hoc est, *aquis ortus*; illic Legis Mosis à Deo tradita, & duabus inscripta Tabulis sit mentio; tum Verbi Dei, quo conditus est orbis, & *πρωτογενίας* hominis, & infusionis animæ ratione pollentis in humanum corpus; commemoratur illic & Chaos, & tenebræ rebus omnibus incubantes, & lux deinde orta, & nox prior die; tum & Unigena quidam Chaldæis oriundus, cui soli mortalium omnium videndum se Deus permisit. Tam infabre hæc interpolata sunt, ut fraus manifesta sit, suamque novitatem prodant. Veteres enim qui Mosis scrinia compilabant, parce id faciebant & sobrie; scite etiam & industrie; hic intemperanter & media luce grassatur. Cæterum quando rerum series eo loci nos deduxit, quæramus obiter quis sit ille Unigena. Clemens Alexandrinus eum vel Abrahamum esse conjectat, vel filium ejus Isaacum. At Unigena non fuit Abrahamus, qui fratres habuit Nachor, & Aran; neque rerum celestium ac naturalium peritia claruisse fertur Isaacus, quod iste de illo Unigena prædicatur. Ego intelligi Mosem posse cenfeo, qui quamquam Unigena non fuit, Unigena tamen ab exoticis quibusdam gentibus habitus est; velut ab iis qui sub Adonidis eum, aut Zoroastris simulacro expresserunt: omnibus autem Ægyptiorum discipulis fuit innutritus, proindeque Astronomiæ, cujus studio plurimum delectata est Ægyptus, ut sapius jam notavi. Verumtamen id dubium relinquo; nam nec eorum penitus improbo sententiam, qui post Clementem referunt ad Abrahamum: ei enim adscripta

adscripta est à Berofo, & Eupolemo, & Artapano, Astronomiæ inventio; & de eo ait Dominus apud Isaiam: *Quia unum vocavi eum.* Unde *μονογενής* dictus videri potest, uti observatum doctissimo Grotio: quamquam illic *אברהם* dicitur Abrahamus, hoc est *Unus*, non *יחיד* *Unigenita*. Itaque unus est ratione *μονογενής*, qui innumeri ex uno illo prodierunt; non vero ratione *δευτέρου*, quod tamen necesse erat, ut *Unus* exponi posset *μονογενής*. Prisca vero illa Argonautica, Orphei sunt cujusdam Crotoniatae, quem Suidas Pisistrati temporibus floruisse docet. Hymnos autem, & librum De lapidibus sibi vindicat Onomacritus, Pisistrato itidem aequalis. Testes sunt Tatianus & Suidas. Quemadmodum enim sub Musæi nomine *ῥησμούς* ediderat, ut perhibent Herodotus, & Clemens Alexandrinus; ita & sub Orphei nomine has scriptio- nes lucubravit. Sed ad rem. Vaticinia in Ægypto à se edita esse profiteretur Orpheus in Argonauticis, quod vere præstitit Moses. Itaque inter gnaros futurorum vates, Orpheum, Musæum, & Moïsem Strabo collocavit; veriusque dixit Celsus quam censuit, cum Orpheum *hand dubie sancto afflatum fuisse spiritu, ἀμφοτέρωθεν ὅσῳ ῥησάμενον πνεύματι* affirmavit. Lyra à Mercurio inventa, ab Apolline Orpheo tradita est; quippe unus Moses tribus his exprimitur: proptereaque in cælum translata esse fertur Orphei lyra, quod Dei laudes Hymnis suis Moses concelebravit. Feras cantu mansuefacere dictum esse Orpheum testatur Horatius, quod sylvestres homines victu fædo, & cædibus deterruit: quo Moïsi in Israëlitis delimiendis, & ad obsequium suum fle- cendis, ac per desertâ circumducendis notatur industria, & eloquentiæ vis ad per- suadendum efficax. Leges etiam, itidem ut Moïses, Orpheus scripsisse fertur. Magia- scientissimus dicitur fuisse Orpheus, & Idæorum Dactylorum occultis artibus institu- tus, quod Magorum Ægyptiorum præstigijs eluserit Moïses, omnemque eorum indu- striam superavit. Quomobrem & Moïsem, *ὡς γόητα & ἀπατάνα, ut præstigiatorum & im- postorem*, nonnulli calumniati sunt. Orpheo denuntiat Iafon, in Argonauticis, sine eo in Colchidem pervenire non posse Argonautas: quippe Israëlitis Chananaeam adeun- di auctor & dux Moïses fuit. Quemadmodum Bacchus matrem Jovis ignibus necatam, ita uxorem serpentis morſu interentam Orpheus ad vitam revocavit: an quod Moïses Israëlitas serpentis morſibus infestatos, excitato Serpente æneo, incolumes præstitit; an quod Mariam sororem lepris laborantem sanavit? Ad inferos bis adiisse dicitur Or- pheus; quod & infans in Nilum tanquam periturus abjectus sit Moïses, & quod pro- pter diuturnam in monte cum Deo pertractam moram periisse creditus sit. Quidam Orpheum fulmine à Jove percussum interiisse volunt; argumento ducto vel à fulguri- bus & tonitribus grandine mistis, quæ ad domandam Pharaonis contumaciã Moïses extensa virga de cælo clicuisse memoratur in Exodo; vel ab iis quibus Sinai montis vertex perſtrepebat, cum Deum Moïses alloqueretur. Caput Orphei in Hebrum flu- vium projectum fuisse fertur, quod profluenti Nili Moïses infans commissus sit. Caput Orphei revulsum à cervice fabulantur fuisse loquax, & consultum de futuris veridica responsa dedisse: fortasse quod Moïses, Propheta ut erat, in libris suis superscriptis, & futurorum prænuntiis, tanquam in re præſenti loqui visus sit. Latet & anei Ser- pentis historia in fabula, quam narrat Ovidius de serpente, qui caput Orphei denti- bus invadens, ab Apolline in lapidem mutatus est. Orphei mortem infinitis stertibus Bistonides femina prosecuta sunt, ut scribit Antipater in Anthologia. Quotannis si- militer Adonin, quem Moïsem esse ostendimus, mulieres lugebant. Moïsem *steverunt filii Israel in campeſtribus Moab triginta diebus.* In Olympo monte, juxta Pausaniam, & Antipatrum, sepultus est Orpheus: Moïses in monte Nebo obiit. Quid plura, cum sce- nam hanc omnem aperte retegat Aristoteles, quem scripsisse testificatur Cicero, Or- pheum nunquam fuisse? Ejuſdem aſertorem sententiæ Dionysium quemdam citat Sui- das. Sed & Androtion apud Ælianum, docet nullam literarum notiã Thracas ha- buisse; imo vero literis uti in rebus turpissimis habuisse; unde colligit, male inter Sa- pientes recenseri Orpheum, ipsique adscripta carmina esse suppositicia. Addimus nos, supposititium esse & ipsum, & quasunque de eo fabulas Mythologi referunt, muta- to nomine de Moïse narrari.

Berof apud Jo- seph. Antiq. libr. 1. cap. 8. Eupol. & Ar- tap. apud Euf. Præp. Ev. l. 9. Is. 51. 2. Grot. Annot. ad l. i. De verit. relig. Christ. Suid. in Op- 66. Tatian. Orat. contr. Gent. Herodot. libr. 7. cap. 6. Clem. Alex. Strom. 1. Strab. libr. 16. Cels. apud Ori- gen. contr. Cels. libr. 7.

Horat. De art.

Joseph. libr. 2. contr. Apion.

Exod. 9. 23.

Ovid. Metam. libr. 11.

Anthol. libr. 3. c. 25. Epigr. 10. Deut. 34. 8. Paul. Bæotic. Antip. Anthol. libr. 3. cap. 25. Epigr. 9. Cicero. libr. 1. De nat. Deor. Suid. in Op- 66. Ælian. Var. Hist. l. 8. c. 6.

XX. Multa Linus cum Orpheo communia habet; tempus, parentes: nam Mer- curio natum Linum quidam statuunt, alii Apolline; quapropter & Orphei fratrem fuisse tradit Apollodorus. Sapientia commendatur uterque; & cum eos collocet inter sapientes Celsus apud Origenem, tum Lino primum locum tribuit. Scripsisse dicitur uterque de rerum principiis. Ac Linum quidem memorant Diogenes Laërtius, & Johan- nes Tzetzes, de mundi ortu, de plantarum, animaliumque generationibus scripsisse, atque hoc Poëmaturum suorum exordium fecisse:

Linus idem ac Moïses. Apollod. lib. 2. Origen. libr. 1. contr. Cels. Diog. Laërt. Proem. Tzet. in He- sod. 127.

ἢν ποτὲ πῆ χεῖρ' ὁ θεῶν, ἐν ᾧ ἅμει πάντα ἐπέφυκε,
Fuit aliquando tempus illud, cum omnia simul orta sunt.

O

- quod Mosaicae Geneseos exordium simillimum est. Versus utriusque falso sunt adscripti, nec enim ullos vel scripsisse Linum, vel ad posteros pervenisse retur Pausanias. Theologus uterque, & de rebus Theologicis scripsisse fertur: nam de Lino id Servius asserat. Poeta uterque: musicus quoque, & citharcedus. Quae tribuitur ipsi lyrae repta laus, eandem ab aliis concedi Orpheo, ab aliis Amphioni, quem Mosem quoque personatum esse ostendam, Plinius docet. Vaticinator uterque & fatidicus: talem quippe fuisse Linum Servii sententia est. Orphei denique praeceptor Linus fuisse dicitur. Maximis uterque lamentis & planctibus post mortem comploratus est. Unde & lugubre quoddam cantionis genus, Linus dictum est. Unde & Hesiodus apud Eustathium, ait cantores omnes & citharcedos in conviviis & tripudiis à Lini deploratione ordiri, & in eadem finire. Atque haec quidem omnia ut Mosi conveniant, proxime demonstravi. Sed & alia quaedam sibi propria habet Linus, quibus etiam Moses esse approbatur. Aegyptium fuisse narrat Herodotus, & nomen Aegyptium habuisse, Maneros: in quo vestigia agnosco nominum, Monimos, & Monios, quibus Moses affectus est, inserta canina litera, vel extrita, uti saepe fit. Primi Dionysi res gestas Pelasgicis literis descripsisse Linum testatur Diodorus. Atqui Dionysus ille fuit Moses. Ergo id sibi vult, Mosem gesta Mosi descripsisse, quod verissimum est. Pelasgicae literae barbare erant, ut testis est Herodotus, & Graecis ignorabiles, perinde ut Ebraicae. Itaque in discernendis illis errare promptum fuit. Atqui legimus apud Suidam, primum Linum ex Phoenice in Graeciam literas intulisse: unde credi posset Phoenicis literis, quas callebat, Dionysi historiam consignasse. Verum res aliter se habet: eo quippe intelligendum est, Ebraica lingua, quae Phoeniciae proxima & persimilis erat, Mosi historiam à Mose ipso fuisse exaratam. Caeterum auctor est Eupolemus apud Clementem & Eusebium, à Mose Judaeos literas accepisse, ab his Phoenices, ab istis deinde Graecos: & nos praeterea notavimus literarum usum Mercurio suo, qui Moses est, Aegyptios acceptum referre. Herculis praeceptor fuisse fertur Linus: Josuam Herculem esse suo docebimus loco. En tibi vero Mosem Josuae praecepta tradentem in libro Numerorum: *Dixitque Dominus ad eum (Mosem) Tolle filium Num, in quo est spiritus, & pone manum tuam super eum: qui stabit coram Eleazaro sacerdote, & omni multitudine, & dabis ei praecepta cunctis videntibus, & partem gloriae tuae.* In Deuteronomio etiam sic Deus ad Mosem: *Præcipe Josue, & corrobora eum, atque conforta.* Ex Lino denique versus quosdam affert Aristobulus apud Eusebium, Mosaica doctrina imbutos. Velut ille est: *ἔβδουατην ἀν' οἱ πρὸς ὀρχήν παύσα τῶν ἄνθρωπων. Septimo autem die perfecta ei omnia fuerunt.* Haud equidem credo versus illos esse genuinos, qui Linum ipsum fictitium esse sciam: ex iis tamen apparet, quicumque eos affinxit Lino, hunc habuisse persuasum, eadem Linum ac Mosem de mundi origine tenuisse.
- XXI.** Cum Orpheo etiam ac Lino communia multa habet Amphion. Coaevi fuerunt, ut ex Eusebii Canonibus intelligitur. Mercurii filium faciunt Amphionem nonnulli, quod & de aliis duobus itidem dictum est. Lyrae cantu hi tres nobilitati sunt. Lyram ab Apolline Orpheum & Amphionem aiunt accepisse. Inventio citharæ Orpheo à quibusdam, ab aliis Lino, Amphioni à nonnullis addicitur, teste Plinio. Orpheus apud Philostratum tiam gestat, Amphion mitram. Iasoni ad Colchicam expeditionem nomen dedit uterque. Quod feros homines & agrestes uterque ad mitiores vitae cultus traduxerit; feras ille, hic saxa movere cantu, & allicere à fabricatoribus dictus est. Utrique magicarum artium peritia tribuitur; nam de Amphione tradunt id quidem Pausanias & Clemens Alexandrinus. Regia uterque dignitate praeditus fuit: de Amphione certe testificatur Tzetzes. Pari fato occubere Linus & Amphion, Apollinis sagittis confossi, quod se illi aequassent. Quippini, qui Apollo ipse erant, Moses videlicet? Quibus autem rebus Amphioni cum Orpheo & Lino convenit, iisdem fere Orpheo & Lino cum Mose convenire probavimus; unde efficitur iisdem quoque Amphionis & Mosi convenientiam argumentis comprobari. Huc adde & unicum fuisse Amphionis fratrem Zethum, unicum Mosi Aaronem; utrumque infantem expositum; Antiope Amphionis matri patrem ab Homero assignari Aso-pum fluvium, quemadmodum & Aeginae matri Aëaci, qui Moses est, patrem idem assignatur, ut supra docui; quod in fluvium Moses à matre missus sit, Amphionem à patre Jove institutum, citharæ cantum reperisse, ut apud Plutarchum tradit Heraclides; quemadmodum Moses à Deo praeceptis instructus eximia inventa protulit; juxta alios, discipulum Mercurii fuisse Amphionem, lyramque ab eo, atque alia praecleara dona accepisse; ac primum aram Mercurio excitasse. Quibus cognoscitur quanta Mercurium inter & Amphionem intercesserit necessitudo & affinitas; tanta certe, quanta esse potuit maxima, adeo ut unus idemque essent, nempe Moses.
- XXII.** En tibi rursus Mosem in Eumolpo: nam & tempora consentiunt; fi-

lius quippe, vel juxta alios pater Musæi fuisse fingitur, & Orphei discipulus, quos *idem ac Mo-*
 Mosem ipsum esse diximus. Herculem fidibus docuit, juxta Theocritum, quod alii *ses.*
 Lino tribuunt, quippe Josuam, qui ut dixi Hercules est, præceptis Moses informa- *Theocr. He-*
 vit. Eandem ob causam Eleusiniis Cereris sacris initiatum ab Eumolpo Herculem, *raclic.*
 & casti Centauri crimine purgatum, priusquam ad inferos Cerberum abducturus de-
 scenderet, Mythologi scribunt. In quo sane aliud dissimulatur Mosaicarum rerum my-
 sterium. Ceres quippe legum inventrix, legifera, & *ἡμισφῆρ* est: Moses autem le-
 gumlator cum artibus suis, administrandæ nimirum Republicæ, populorumque regen-
 dorum præceptis Josuam imbueret, Cereris eum sacris initiasse dictus est, non Thelmo-
 phoris quidem, at Eleusiniis: nec enim in fabulis suis concinnandis accuratam con-
 venientiam Mythologi sectabantur. Indidem est, quod & Bacchum, & Æsculapium,
 qui Mosis effigiem gerunt, ad eadem sacra admissos finxerunt. Inde quoque est quod
 non Eumolpo, sed Musæo, qui Moses quoque est, Eleusinia adscribit Tertullianus. *Tertull. Apo-*
 Est apud Apollodorum, Chionen Boreæ filiam, cum Eumolpum ex Neptuno clam pa- *log. cap. 21.*
 tre suscepisset, veritatem patris iram, infantem in mare dejecisse, at exceptum eum in *Apollod. libr. 3.*
 Æthiopiam detulisse Neptunum, & Benthescyme filia suæ & Amphitrites alendam
 mandasse: viriles autem assecuto annos virum Benthescymes filiarum alteram nuptui
 dedisse, (Sic enim legenda & emendanda sunt verba Apollodori, quæ in editis libris
 vitata sunt: *ἡ δὲ θεοποιήσασα τὴν ἐπιπέδου ἐπέβη αὐτῷ ἐν τῷ ἕρπιδι καὶ ἀμφιπέδου ὡς ἡ ἐπιπέδου, αὐτὴ
 ὁ βενθισκόμενος ἀνὴρ τὴν ἐπιπέδου αὐτῆς τὴν ἐπιπέδου εἰδὼς*) cum is autem uxoris suæ so-
 rori vim postmodum inferre parasset, in exilium pulsus ad Tegyrium Thracum regem
 abiisse, ipsiusque filiam filio suo sumsisse uxorem, ac ei demum in regnum successisse.
 Hæc è Mosis historia manifeste profluunt. Traditum quippe est à Josepho, & Au- *Joseph. Antiq;*
 dore Hypomnematis in Hexæmeron, quod Eustathio adscribitur, Mosem qui à ma- *libr. 2. cap. 5.*
 tre in Nilo fuerat expositus, indequæ à Pharaonis filia extractus, Ægyptiis bellum
 adversus Æthiopes moventibus fuisse à Rege præfectum, qui cum maximis cladibus
 attrivisset Æthiopes, & in urbem Saba compulsos obsidione cinxisset, Tharbin
 Æthiopum regis filiam, forma viri & virtute captam, misisse ad eum servorum fidissi-
 mos, qui de nuptiis pacifcerentur, accepisse illum conditionem, ea lege, si urbs sibi
 traderetur, nec facta dictis abfuisse: reducem deinde, cum paratas sibi ab Ægyptiis
 intellexisset insidias, fugisse in Arabiam ad Jethro, quem Josephus *ἡθελῶν* appellat, *Joseph. Antiq;*
 & cujus nomen à Tegyrii nomine non multum abludit, ejusque filiam duxisse. Quod *libr. 2. cap. 6.*
 additur vero, in regnum ipsi successisse, id quoque Mosis convenit, quem Thermo-
 this Pharaonis filia patris successorem esse optabat. Præterea pastorem fuisse Eumol-
 pum docent Clemens & Arnobius, Musicam calluit, Philosophus fuit, Luciano au- *Clem. Protepr.*
 dore: quæ omnia in Mose jam ante reperimus. Nec me fugit duos Eumolpos distin- *Arnob. libr. 5.*
 gui à Suida, quorum alter alterum atate præcesserit: verum confunduntur ab Euri- *Lucian. Fugit.*
 pide in Phœnissis, & ab Apollodoro. Et vero Eumolpus ille Neptuni filius, Chionen *Suid. in Eὐ-*
 matrem habuit, Chiones fratres fuerunt Zetes & Calais, qui fuerunt ex Argonautis, *μολλοῖ.*
 quorum temporibus vixisse fingitur alter Eumolpus Musæi filius vel pater, Orphei *Apollod. libr. 3.*
 discipulus.

XXIII. Quin & Tiresiam Mosem esse aio. Fuit ille Baccho & Eumolpo *ἄν-*
ῥωρ Uterque autem Moses est. Sua opera victoriam de Eumolpo Atheniensis re- *Tiresias idem*
 portasse gloriatur Tiresias apud Euripidem: Mosis opera Æthiopes ab Ægyptiis sunt *ac Moses.*
 devicti. Hoc bello retulit Tiresias coronam auream, primitias spoliolorum hostilium, qua *Eurip. Phœn.*
 radii Mosis verticem cingentes designantur. Geminos angues semel iterumque magno
 quodam baculo cyaneo dicitur percussisse, propter Mosis virgam in serpentem muta-
 tam. Factum id in Cyllene monte, juxta aliquorum sententiam, in quo natum audive-
 rant Mercurium & Panam, quorum uterque Moses est. Ambigui sexus fuit Tiresias, se-
 xum enim sæpe mutasse docet Sostratus apud Eustathium; hoc ipsum notavimus de *Eustath. in*
 Baccho, & Vulcano, qui Mosis simulacra sunt, fuisse creditum. Scribit ibidem Eu- *Hom. Odys. 2.*
 stathius eum in Cretam abiisse, quam pro Palæstina sumi supra docuimus. Palladem nu-
 dam vidit, Deum vidit Moses. Juppiter & Juno altercantes judicem eum litis suæ con-
 stituunt: judex à Deo Israëlitis datus est Moses. Has ob causas excæcatum Tiresiam *Apollod. libr. 3.*
 fingunt, quidam à Pallade, alii à Junone: an potius ob velamen, quo Moses de monte
 descendens caput obnupsit? Aliam calamitatis hujus Tiresiæ illatæ causam affert Apol-
 lodorus; quod mortalibus revelaret, quæ ipsos Dii celata vellent: idem Prometheum,
 qui Moses est, peccasse fabulati sunt. Tiresias montivagus fuit, juxta Eustathium, *Eustath. in*
 perinde ut Pan, qui Moses quoque est. Firmam ipsi mentem, *ὀρένας ἐμπίδους*, Homē- *Hom. Odys. 2.*
 rus tribuit, propter insignem Mosis prudentiam & sapientiam. Tiresias in consilium *Hom. Odys. 2.*
 adhibetur à Thebanis in bello adversus Polynicen, & in altero Thebanorum bello *Eurip. Phœniss.*
 adversus Epigonos: auctor Euripides, cui succinit & Diodorus: Mosem *σὺμβουλῶν* *Diod. libr. 4.*
Joseph. libr. 2.

contr. Apion, Lucian, de Astrolog.
Eustath. in Odyss. 2.
Eustath. ibid.
Lucian. Macrobius.
Agatharch. De miris Rubr. l. 5.
Lucian. Macrobius.
Phleg. De reb. mirab. cap. 4.
Hygin. Fab. 7.
Treb. Poll. Claud. cap. 1.
Strab. libr. 9.

σωστράτων, consiliarium prudentissimum Josephus appellat. Vates fuit futurorum sciens Tiresias, haud secus quam Mosès. Inter Astrologos Tiresiam recenset Lucianus, qui & notabile hoc habet, geminum ipsi sexum fuisse tributum, quod stellarum masculas alias, alias femineas esse dixerit: ab astris etiam, quæ πείρα appellatur, nomen ipsi fuisse impositum Eustathius affirmat: Mosès impense fuit eruditus disciplinis Ægyptiorum; ii autem Astronomiam diligenter coluerunt. Musicæ artis peritiam ab Apolline consecutum esse Tiresiam legitur apud Eustathium: dote eadem clari fuerunt Orpheus, Linus, Amphion, Eumolpus, Mercurius, Pan, Apollo, in quibus Mosè dissimulatum esse evicimus. Scribit Lucianus Diis sacrum fuisse Tiresiam, ac purissima vivendi ratione fuisse usum; quod Mosès quam proprium sit, dicere supervacaneum est. Addit diutissime eum hanc ob causam vixisse: plus quam quinque ætates assignat Euripides, quo nomine & ab Agatharchide reprehenditur; sex Lucianus; septem Phlegon, & Hyginus: cujus figmenti ratio continetur hoc Trebellii Pollionis testimonio, quo Mathematicos ait dicere solere, centum & viginti annis humanæ vitæ spatia determinari; etiam illud addentes, Mosè solum Dei, ut Judæorum libri loquuntur, familiarem, centum viginti quinque annos vixisse: qui quum quæreretur, quod juvenis interiret, responsum ei ab incerto ferunt numine, neminem plus esse victurum. Ad radices Tilphosii montis extorrem obiisse Tiresiam tradidit Strabo: extra patriam obiit & Mosès, & in valle sepultus est. Prudentia Tiresias etiam post mortem clarus fuit:

τῆς καὶ τῆς δειῶν νεῶν πῶρα προσηφεία

δὴν παπυρίαι.

Huic etiam defuncto mentem dedit Proserpina,

Solus ut sapiens esset.

Homer. Odyss. inquit Homerus; vel ut Callimachus:

καὶ μὲν θεῶν, δὲ τε δῖαν, παπυρίαι δὲ νεκρῶν

φοιτᾶσαι, μὲν γὰρ ἡμῶν ἀράδαι.

Et solus, postquam obierit, sapiens inter mortuos

stabit, magno honoratus Plutoni.

proptereaque ipsum de futuris Ulysses consulit. Quibus ingeniose expressus est Mosès, ad vitam pie recteque instituendam scriptis libris homines post mortem juvenis, ipsique vaticinia futurorum pandens. Idem Tiresiæ defuncto honos à Thebanis habitus est ac Diis ipsis, Diodoro teste: Mosè gentes plurimæ in Deorum album retulerunt. Denique Strabo Mosè cum Orphæo, Musæo, & Tiresiæ comparat; Mosè videlicet cum Mosè ipso.

Diodor. libr. 4.
Strab. libr. 16.

CAPUT NONUM.

I. Ex Arcadia fere profluxit omnis Romanorum Theologia. II. Janus idem ac Mosès. III. Vertumnus idem ac Mosès. IV. Faunus idem ac Mosès. V. Silvanus idem ac Mosès. VI. Evander idem ac Mosès. VII. In Penatibus et Laribus latet Mosès. VIII. Multa quoque ex historia Mosès in Romuli historiam translata sunt.

EX Arcadia fere profluxit omnis Romanorum Theologia.

I. Romanorum Theologia Græcicæ Theologiæ propago fuit, ac ejus potissimum quæ vigeat in Arcadia. Nam si temporum replicemus memoriam, multas ex Arcadia colonias venisse in Italiam, illicque sedes posuisse reperimus. Primum enim Aborigines, gens Arcadibus prognata, ducibus OEnotro & Peucetio fratribus, multis ante Trojanum bellum annis, in Italiam transfretarunt, ut ex antiquis scriptoribus solerter probat Dionysius Halicarnassæus. Eodem deinde profectos Pelagos in sedes suas receperunt Aborigines, καὶ τὸ σαρδῆες: propter cognationem, inquit Dionysius, quippe ex Peloponneso ortos, καὶ ἀρκάδας τὸ ἀνέκτατον & Arcades ab origine. Unde & Arcadia dicta est Pelasgia, Stephano teste. Hi vero eam sibi delegerunt regionem, in qua deinde Roma condita est. Iisdem in locis confederunt Arcades, Evandrum, ut fertur, ducem secuti, Palantio Arcadica urbe relicta. Nec longum abierat tempus, cum aliæ Arcadum Pheneatarum, Elidenibus Epeis permistorum, copiæ Herculis ductu eandem tenuerunt regionem. Postremus illic appulit Æneas cum Trojanis, qui & originem ad Arcades referebant: Dardanus enim avior Trojæ Arcas fuit, Electræ filius, Atlantis nepos, qui Arcadiæ regnum tenuit, ut ab eodem Dionysio scriptum extat. Ergo Romanorum, Latinorumque progenito-

Dion. libr. 1.

Steph. in epigr.

Dion. libr. 1.